

ՐԱՏՆԻԻՄԱ

ՀԱՅԹԱԼԸԳ ՂԱԶԷԹԱ

ՏԻՆԻ, ԱԽԼԱԳԻ, ՖԵՆՆԻ ՎԷ ՍԻՅԱՍԻ

ՃԻԼՏ 3

ԻՍԹԱՆՊՈԼ, ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ 25, 1913.

№ 53

ՊԵՆՏԻ ՄԱՆՍՈՒՍԼԱՐ

ՔՐԻՍՏՈՍԸՆ ԱԽԼԱԳԻ ԷՎՍՍՖԸ

Քրիստոստա ազլի վէ ախլագի գապիլի-
յէթլէրին թէտրիճէն նէմա պուտուղու ինճիլ-
լէրտէ միւքէրէրէն իմա վէ իշրապ էտիւմիշ
տիր: «Օ պէօյլէրիւ պուտուղու գուվլէթլէնէրէք
վէ հիքմէթլէ մէմլու օլարագ, Ալլահըն լութ-
ֆու անըն իւղէրինտէ իտի:» (Ղուկ. 2. 40.)
«Վէ Յիսուս հիքմէթ վէ գամէթտէ վէ Ալ-
լահըն վէ ինսանըն հիւսն ի նազարէնտա ի-
լէրիլէմէքտէ իտի:» (Ղուկ. 2. 52.): «Ան-
լէրին խէլասընըն բէխինի էլէմլէր վասը-
թասըյա քէմալա իսալ էթմէք լայըգ իտի:»
(Իպր. 2. 10.) «Բէնտիսի թէճրիպէյէ տիւշար
օլարագ... թէճրիպէ չէքմէքտէ օլանլարա
եարտըմ էթմէյէ գատիր տիր:» (Իպր. 2. 18.)
«Հէր խուսուստա պիզլիմ կիպի թէճրիպէ օ-
լուսմուշ տըր:» (Իպր. 4. 15.) «Չէքտիյի է-
լէմլէրտէն իթաաթ էօյրէնտի:» (Իպր. 5. 8.)
Պու միսիլիւ ալէթլէրին վէրտիյի ֆիքր փէք
ալըգ տըր. չէօյլէ քի Քրիստոստա ախլագի
քէմալ պաչգա առէմլէրտէ օլտուղու կիպի պիր
ճէհա ու զայրէթ վէ իզտամ ու խուման նէթի-
ճէսի իտի: Օ զարուրի պիր սուրէթտէ տէյիլ,
անճագ հուրր իխթիյարլէ քեմալիլ օլմուշ իտի:

Պու նա՛սըլ օլապիլիլ իտի:

Քրիստոս թէքմիլ պիր ինսան օլտուղու
հալտա, ինսան ճէսէտինէ մալիք վէ ինսան
հուտուտլարըյա մահուտ իտի: Բէնտի ըու-
հուտա Ալլահ ըուհը թէտրիճէն թէճէլի էթ-
մէքտէ իտի: Թէճէսիւտ թէտրիճի պիր ֆիլիլ

իտի: Անտէ ազլ վէ ճէսէտ նէմա պուտուղ
գապիլիյէթլէր ալըսըքճա իլահի հուզուր տա
անը տօլտուրմագտա տէվամ էտիյօր իտի: Վէ
քէնտինտէ վուզու պուլան պու ըուհանի նէմա
քէնտինին իրատէթինէ ըաղմէն տէյիլ, իրա-
տէթի իլէ իճրա օլուսույօր իտի: Մէսէլա, 40
կիւն օրուճ թութուպ աճըգտըղընտա ճէսէտի
թաամա հասրէթ չէքիյօր իտի, լաքին պու
էքմէյի զայր ի մէշրու թարիգտէ հուսուլա կէ-
թիրմէմէք իչիւն իրատէթ գուվլէթի սարֆ
էյլէտի: Դեթսեմանիտէ ճէսէտ քէնտի ըուհըն-
տա վուզու պուլան ինգիլապաթ վէ իզթիրա-
պաթտան էզլիլիքէն անա թէհամմիւլ էտէպիլ-
մէք իչիւն տուա արգ էթմէյէ լուզում հիսս
էյլէտի:

Հէր ատի առէմին տիւշար օլտուղու թէճ-
րիպէյէ Քրիստոս տախի մարո՛ւզ մը ի-
տի տէյու սիւալ էթմէք ապէս տիր. մանթըզի
տէյիլ տիր: Աճէպա Փրօֆ. Այիքսան Պէզճեան
գօնչունուն թափուղունը չալմաղա թէճրիպէ
օլուսմուշ մը իտի: Աճէպա Միս Նաթըգ իչկի
իչմէյէ իզվա հիսս էտէ՛ր մի իտի, աճէպա Տօգ.
Կուտէլքիւֆր էթմէյէ թէճրիպէ օլուսմուշ մը ի-
տի տէյու սօրմագ ապէս տիր: Ատէմլէր ախ-
լագի քէմալ թարիգինտէ իլէրիլէտիքճէ նիչէ
թէճրիպէլէրտէն Եօգարըյա եիւքսէլիլէր: Օ
թէճրիպէլէր քէնտիլէրէ տօգունմագ, Քրիս-
տոսըն ախլագի հայաթը հագգընտա պիլտի-
յիմիզտէն գօլայ իսթինթամ էտէպիլիլիլ քի,
Օ՛նիչէ թէճրիպէլէրտէն եիւքսէլիլ իտի: Լաքին
Օ՛ղէմինի հայաթընտա մահուտ օլտուղունտան,
անըն թէճրիպէ օլուստուղու ճիհէթլէր տէ վար
իտի, մէսէլա խըտմէթինին մուվաֆֆագ օլ-

մասը խուսուսընտա, Գեթսեմանի էլէմէրին-
տէ վէ սաիրէ:

Քրիստոս պիգտէն հէր հանկը պիր ֆէրտ
կիպի հագիգի ատէմ իտի, լաքին անըն տէ-
րունինտէ թա սէպալէթինտէն թէմէքքիւն է-
տէն վէ անա էօլչիւ իլէ վէրիւմէմիչ օլան
Բուհ անըն թէճրիպէսինի թահաիտ էտէճէք
իտի:

Պու շէյ անըն իլահի թապիաթընա մուղա-
յիւր տէյիլ տիր, ինսանիյէթին մահտուտիյէ-
թինին մանթըգի նէթիճէսի տիր: Տիկէր թա-
րաֆտան անտէ թէճէսսիւտիւն թէտրիճէն վու-
գու պուլմուշ օլմասը վէ անըն թէճրիպէյէ մա-
րուշ պուլունմուշ օլմասը, ախլագի քէմալտա
անըն տախի պիգիւմ կիպի իթաաթ էօյրէնմէսի,
անըն հայաթընը պիգէ հագըն կէթրիր, վէ օ
պիգտէն պիրի կիպի պիգէ տէսթկիր օլուր:

Լաքին Քրիստոստա, «կիւնահ մէյլի» հօգ իտի:
«կիւնահ մէյլի», պիր տէֆա իճրա էտիլէն
կիւնահա թէքրար մարուշ օլտուղուսուղտա
անա տօղրու հիսս էթտիյիմիզ մէճղուպիյէթ
տիր: Մէսէլա, պիր թիւթիւն թիրեաքիսինին
թիւթիւն իչմէքլիյէ տօղրու պիր մէյլ հիսս
էթմէսի: Պէտտուա էթմէյէ ալըշմըշ օլան պիր
ատէմին պէտտուա էթմէյէ սուհուլէթ հիսս
էթմէսի կիպի: Քրիստոստա պէօյլէ պիր շէյ
հօգ իտի: Լաքին ճէսէտ տէրունի հիսսիյաթը
իհաթատան աճիզ օլտուղու սըրալարտա, հա-
խօտ ալագատար պուլունտուղու քիմսէլէրին
քէնտիսինին էսասլարընա իթթիֆագ էտէմէտի-
յի վագթլարտա թէճրիպէ գուհուր էտէր:

Թէճրիպէյէ մարուշ օլմագ տէյիլ, անտէն
մաղուպ օլմագ կիւնահ տըր:

Քրիստոստա ուլունիյէթին հուզուրը անըն
մահտուտիյէթինէ զըտտ տէյիլ իտի, պի-
նաէն ալէյի Քրիստոս տէրունինտէ կիւնահ
մէյլի հիսս էթմէյէրէք թէճրիպէ օլունտու, վէ
պու շէյ անըն քէմալինէ իալէլ կէթրիմէսի:

Թ. Գ. Գ.

ԳՕՆԹՐՈՒ ՄԵՍԵԼԵՍԻ

Պու կիւնէրտէ էն չօգ իշիթտիյիմիզ թա-
պիւլէրտէն պիրիսի պու գօնթրօլ թապիրի
տիր: Լաքին «գօնթրօլ»ըն մանասը նէ տիր:
Պիգէ կէօրիւնիւր քի պու քէլիմէնին իքի
ֆարգը մանասը օլապիլիր, վէ շու միւնա-
սէպէթլէ անլէրի թէֆրիզ էթմէք փէք լագըմ
տըր:

Պունուն պիր մանասը իշղալա հագըն կէ-
լիպ, անըն մուգատտէմէսի տիր: Պիր քիմսէ,
«կէլ շու ունաաթընտա սանա հարտըմ էտէ-
յիմ» տէր, վէ սէնաաթըն սըրըրնա վագըֆ
օլտուգտան սօնրա իչինի էլինտէն ալըր: Տի-
կէր պիրի, «կէլ թիճարէթինտէ սանա մուա-
վէնէթ էտէյիմ» տէյիպ, միւշթէրիլէրինի զապթ
էթտիքտէն սօնրա սէնի տիւքքեանտան տի-
շարը գօվար: Պու էյալէթի, շու վիլայէթի
իտարէ էթմէքտէ պիր գօնթրօլ գօյալըմ տէր-
լէր, սօնրա տա, «Այաղըմա հէր էտէյիմ,
կէօր սանա նէ էտէյիմ» տէյիպ միւլքէ սահիպ
օլուրլար:

Թիւրքիանըն նիչէ իւլքէլէրինէ գօնուլան
գօնթրօլ հէփ պու նէվտէն օլուպ, սօնը իշ-
ղալտա գարար գըլմըշ տըր:

Պու նէվ գօնթրօլ հէմ քէսէյէ զարարը,
հէմ նամուս ու հայսիյէթէ մուղայիր տիր:
էլտէն չըգան պիր տահա կէրի տէօնմէզ, վէ
տիշարտան պիրինին պիգիւմ տախիլի իչլէրի-
միւլէ միւտախէլէսի զաաֆ վէ աճղըմըղ իթի-
րաֆ էթմէք օլուպ իզգէթ ի նէֆսէ տօգունան
պիր ֆիլի տիր:

Պու մանատա գօնթրօլ փէք ֆէնա տըր:
Մէմլէքէթիմիզին իտարէսինտէ պու նէվ միւ-
տախէլէ հէր պիր հագիգի օսմանընըն նա-
խօշուտիսինի պատի օլմագ իճապ էտէր:
Մուհարէպէ նէթիճէսինտէ միւլք զայ էթմէք
նէ իսէ, երնէ շէրէֆլի պիր զայաթ տըր:
Մաղուպ օլուր վէ զայ էտէրսին, լաքին պէօյ-
լէ գօրգագ վէ ալագճասընա սօյուլմագ՝ ալըպ
տըր: Ճիւմլէմիզ պունու իթիրաֆ էթմէլիյիզ:

Չանն էտէրիզ պու նօգթատա ճիւմլէ Օսա
մանըլար տա միւլթէֆիզ տիրլէր: Միւսլիմ
հա Քրիսթիան, Արապ հա Քիւրտ, ճիւմլէսի
տէ պու նէվ գօնթրօլ ալէյհինտէ փրօթէսթօյա
հագըր տըրլար:

Լաքին զաննըմըգճա Գօնթրօլըն պաշգա պիր
մանասը տահա վար տըր:

Պէն պիր տէֆա պիր սաաթը թամիր էթմէք
իչլան անը տաղըթտըմ, լաքին սօնրա չարիւլարը
հէրինէ գօյամատըմ: Տօսթուս օլան պիր սա-
աթընյա կիտիպ անա, «Քէրէմ էյլէ շու չարիւ-
լարը հէրինէ գօյ» տէտիմ: Օ սաաթըն գօնթ-
րօլունու անըն էլինէ վէրտիմ, օ տա հաֆըպ
սաաթըն էլիմէ վէրտի: Պիր ատէմին իշիգա-
րըմըշ, հիսապարընըն իչինտէն չըգամայօր
իտի, կիւնտէն կիւնէ զարար էտիպ պօրճու
չօղալտըյօր իտի: Տիւքքեանըն վէ հիսապըն

գօնթրօլունու պիր տօսթ թիւճճարա վերտիւնէր, օ ատէմ գըսա պիր միւտտէթ զարֆընտա հէր իշի սըրասընա գօյուպ, տիւքքեանը սահիւպիրին էլինէ թէպիւմ էթտի:

Պու նէվ հալլարտա գօնթրօլ քիւլի օլուք իսէ տէ, գօնթրօլ էտէնին կէօղիւ տօսթունուն իշինին իշինտէ օլմազ, ֆիքրին ալթընտա իշղալ պուլունմազ, անճազ մուսվէնէթ վէ իշ տիւզմէք մագսէտիլէ միւտտալէնէ վուգու պուլուր, պու իսէ էսասէն պիր իքրամ, պիր ինսանիյէթ տիր: Վագսա պունտա տա պիր ճինս մահճուպիյէթ, ինսանըն իզզէթ ի նէֆսինէ տօգունան ունսուր վար իսէ տէ, ատէմի ալտատան նէվտէն տէյիլ տիր: Պիր ատէմին քէնտի դաաֆ վէ ճէհլինի պիլիպ իթիրաֆ էտէրէք, տօսթլարընտան իսթիմտատ էթմէսի քիւլիւքիւք տէյիլ, հագիգի պէօյիւքիւլին մուգատտէմէսի տիր: Պիլմէմէք այըպ տէյիլ պիլմէտիյինի էօյրէնմէմէք այըպ տըր: Պու շէյ հէմ ֆէրտի հէմ միլլի հայաթ իշին սահիւ տիր: Պինաէն ալէյ մէմէքէթիմիլին պիր գըսմընը եա ումուրումըըն պիր շիւպէսինի պու նէվ գօնթրօլա թապի գըլմագ թայիպ օլունմամալը տըր:

Հիւքիւմէթ իտարէ էթմէք նասըլ օլսա պիր սէնաաթ տըր, ֆէննի թէտպիր իսթէր: Պիրգիմ բիճալը սիյասիյունըմը տա պու եէնի ուսուլլարը վէ ֆէննի մէսլէյի էօյրէնմէք իշին պաչգա պիլէնլէրին մուսվէնէթ վէ տէլալէթինէ միւթթաճ տըրլար:

Շու արատա Շարգի էյալէթլէր իշին պէյն էլ միլէլ պիր գօնթրօլ մէսլէսի միւգաքէրէ էտիլիօր. իմտի աճէպա պունտա ցօնթրօլուն մանասը նէ տիր:

Պագըլար տէյօրլար, «նէ» օլաճագ, իշղալ տըր: Շիմտիյէտէք հէր նէ զէման թիւքթիանըն պիր գըսմընա տարի գօնթրօլ սէօղիւ օլտու իսէ, սօնրա օ գօնթրօլ իշղալտա գարար գըլար: Պու գօնթրօլուն տա նէթիճէսի օ վիւլայէթլէրին իշղալ էտիլմէսի օլաճագ տըր:

Պու մէսլէյի պի թարաֆանէ վէ ֆէննի պիր սուրէթտէ թամիգ էթտիյիմիգտէ իհթիմալ քի պունտան պիր ազ ֆարգիլը ճէվապ վէրմէյէ մէճպուր օլաճաղըզ, պունըն իշին չու խուսուսաթա նագարը տիգգաթ ճէլպ ու տալէթ էթմէք իսթէրիզ:

1. Էվվէլքի տէֆալարտա գօնթրօլը իշղալա տէօնտէրէն էն պէօյիւք ունսուր հիւքիւմէթին քու ի իտարէսի վէ ճիտտի իսլահաթ ազմիւնտէ

պուլունմամասը իտի: Համիտ տէվրինտէ գօնթրօլ ալթընա ալընան եէրլէրտէ տաիմա, սուր իտարէ տէվամ էյլէտի, վէ օ միւլքիլաթա անճագ իշղալ իլէ խիթամ վէրիտի: Պու կիւն ճիւմէ Օսմանլըլար հագիգի իսլահաթա թալիպ պուլունտուգլարը հալտա գօնթրօլըն իշղալա թէպտիլ օլունմագ իհթիմալը ազալմըլ տըր:

2. Գօնթրօլըն պէյն էլ միլէլ օլմասը տիկէր պիր էյի ալամէթ տիր: Պիր թէք տէվլէթին քէնտի գօնչուսու պուլունան պիր էյալէթ վէ պիր չօզ մէնֆաաթը պուլունտուգու պիր տարիտէ գօնթրօլ եիւրիւտիւրսէ, անըն նէթիճէսինէ շիւպէն իլէ պագմագ թապիի տիր: Լաքին տիւվէլի մուազգամանըն միւթթէֆիղէն գօնթրօլ էթմէսի իշղալա գարըլ պիրիպիլէրինի գօնթրօլ էթմէք տէմէք օլուր: Պու սէպէպտէն պիզճէ պու պէյն էլ միլէլ գօնթրօլ թէքիլֆինտէ փէք օ գատար գօրպաճագ պիր շէյ եօզ տըր:

3. Պու Գօնթրօլտա պիզէ տօսթ օլան վէ թիւքթիանըն թէմամիյէթ ի միլքիյէսինտէ մէնֆաաթլարը պուլունան տէվլէթլէրինտէ հիսսէտար օլմասը էյի պիր ալամէթ տիր: Տիւվէլի մուազգամատան պազըսընըն Շարգի Բու մէլիտէ պիր ինթիքիսուլարը եօզ, պազըսը իշին տէ թիւքթիանըն Ասիա գըլթասընըն թէմամիյէթ ի միլքիյէսի էսասի պիր մէնֆաաթ թէշքիլ էտէր:

4. Եէնի թիւքթիա էօլլէ պիր հալտա տըր քի պիւթիւն Օսմանլըլար ճիտտէն չալըչաղլարընտա եէնի ուսուլտա հիւքիւմէթ իտարէ էթմէյի պիր գաչ սէնէտէն միւքէմմէլ պիր սուրէթտէ էօյրէնէպիլիլէր, վէ գըսա պիր միւտտէթ զարֆընտա Գօնթրօլու իւզէրլէրինտէն րէֆէտէպիլիլէր:

Պիզճէ հիւքիւմէթ ի հազըրէնին Գօնթրօլա րազի օլմամասը փէք թապիի վէ մագուլ տըր. Լաքին տիկէր թարաֆտան պու եիւգտէն տիւվէլի մուազգամա իլէ պօզուչաճագ տէրէճէտէ վէսիմ պիր շէյ տէյիլ, պէլքի տէ միլլէթին իհեսսընա պատի օլան պիր թէրթիպ տիր:

Յ. Գ. Գ.

ԹԱՊԻԻ ՈՒԳՈՒՊԱԹ ՎԷ ԿԻՒՆԱՀ

Գարիյունուսուտան պիրիսի պիզե աթի-
տեքի սիւալը իրատ էթմիշ տիր :

«Չէմանը գատիմտէ Իսրայէլ գաւմընըն
կիւնահլարը հաթթա մըրըլտանմալարը իչիւն
պիլէ Ալլահ գըթալ վէ թաւուն իլէ հաթթա
տիւլմէնլէրի հէտի իլէ անլէրի թէքտիր էտէր
իտի : Շիմտի օ կիպի պէլալար կեանտա պիր
հէր գաւմ իւզէրինէ կէմէքտէ տիր , վէ պու-
նա թապիի վազըալար նամընը վէրիյորըզ : Ա-
ճէպա էվվէլճէ տէ պու պէլալար թապիի վա-
զըալար իտի տէ , գաւմ թէքտիր տէյո՞ւ մը
անլար իտի , հօգսա պիզ շիմտի կիւնահլարըմըզ-
տան իլէրի կէլէն պէլալարը թապիի վազըա-
լարտէյո՞ւ մը թէլազըը էտիյորըզ :»

Պիւա չիւպհէ Իսրայէլին գատիմ թա-
րիխնտէ վուզու պուլմուշ օլուպ տա գաւմ-
մըն անլէրի կիւնահլարընըն ճէգասը տէյիւ
թէլազըը էթտիլէրի նիչէ ուզուպէթլէր չիմ-
տիքի կիպի «Թապիի վազըալար» իտի : Նիչէ-
լէրի տէ քէնտիլէրին կիւնահլարընըն թապիի
նէթիճէսի իտի : Գատիմ վազթլարտա օլտու-
ղու կիպի չիմտի տախի նիչէ ատէմլէր ճիւմլէ
թապիի ուզուպէթլէրի կիւնահլըն նէթիճէսի
ատտ էտէրլէր , նիթէքիմ Յոթուն տօսթլարը
քէնտիլին խասթալըղընը վէ Բրիստոսըն շա-
յիրտլէրի՝ ամանըն քէօրլիւլիւնիւ կիւնահա
աթֆ էյլէտիլէր : Լաքին էօյլէ տիւլիւնմէմիզէ
լիւզիւմ հօգ տըր : Թապիի վազըալար ալ էլ
էքսէր պիզիմ կիւնահլըմըզա պիր կէօնէ ալա-
զալարը օլմայարազ վուզու պուլուրլար :
Եինէ տէ պազը թապիի ուզուպէթլէր,մէս.պա-
ղը խասթալըզլար կիւնահլըն թապիի նէթի-
ճէսի տիրլէր , վէ իսթիլալար եա գըթալար
պաղը ատէմլէրին կիւնահլը եախօտ զուլմու
նէթիճէսի օլարազ վուզու պուլուր : Շու տա
սահիհ տիր քի , ատէմ թապիի ուզուպէթլէր-
տէն պիլէ մանէվի վէ ախլազի տէրս չըգար-
մազ գապիլիյէթինէ մալիք տիր : Իմտի թա-
պիի վազըալարտան անլէր քի սէպէպինի տօղ-
րուտան ինսանըն կիւնահլըտա պուլուրուզ ,
պուլար իչիւն , «Կիւնահլըն նէթիճէսի տիր :»
տէյէպիլիլիլիլ , Լաքին պէօյլէ պիր սէպէպ պու-
լաւաւաղըմըզ իչիւն «Կիւնահլըմըզ նէթի-
ճէսի տիր :» տէմէյէլիմ , վէ պիլճիւմլէ թապիի
վէ ախլազի ուզուպէթլէրտէն մանէվի տէրս
չըգարմաղա վէ անլէրի քէմալիմիզէ գուլլան-
մաղա սայ էտէլիմ :

Յ . Գ . Գ .

ԲԱՀՆԻՄԱՆԸՆ ՄԻՒՍԱՊԱԳԱՍԸ

Բահնիւնըն գարիյունուստան պիր գաթ
«Էրմէնի միլլէրիինն տիւնաւ մէսէնիյէթինն իֆա
էյլէսիյի խըսմէք Ան՞ ճիր ,» մէվզուէսի իւզէրինէ
պիր միւքեաթաթ միւսապազասը աչմազ իս-
թէր : Պու միւսապազանըն շարթլարը աթիտէ-
քիլէր տիր :

1. Պալատէքի մէվզուէ իւզէրինէ եազըա-
ճազ պէնտ աալի (original) եանի մուհարրիին
քէնտի թէհարրի վէ միւթալէասը էսէրի օլ-
մազ լազըմ տըր :

2. Պէնտլէր թիւրքճէ լիսանտա օլաճազ :
Պիրի էրմէնիճէ տէ եազըալ թիւրքճէյէ թէր-
ճէմէ էթտիրի իսէ , տախի օլապիլիլ :

3. Պէնտ Բահնիւնըն 15—16 սիւթունուսը
տօլտուրաճազ գատար , հախօտ , 4.000—4,500
քէլիմէտէն իպարէթ օլմալը տըր :

4. Պէնտ Բահնիւնըն խտարէխանէսինէ
1914 Յունիս 1տէն էվվէլ եթթիլմիշ օլմալը
տըր :

Պու միւսապազա պէնտլէրի միւզթէտիր
պիր հէյէթ ի միւմէյիլզէյէ թէվտի էտիլէրէք
թէֆթիլ էտիլէճէք , վէ Բահնիւնտա նէչրի
թէնսիպ էտիլմէք իւզըէ էն հիւքսէք տէրէճէյի
իհրազ էտէն պէնտին սահիպինէ 5 Օսմ . լիրա-
սը միւքեաթաթ վէրիլէճէք տիր :

ԱՀՎԱԼ Ը ՀԱՅԸՐԷ

Արապ մէսէլէսի.— Արապ մէսէլէսի պէ-
թէքար մաթպուաթ վէ սիլասիյաթ ալէմինի
իշալալա պաշլայօր : Կիթ կիտէ փէք էյի ան-
լաշըլլօր քի , Փարիզտէ , Սիւրիա իսլահաթ-
ճըլարը թարաֆընտան կէօնտէրիլէն մուրախ-
խասլար իլէ հիւքիւմէթ արասընտա ազտ օ-
լունան իթիլաֆ , զահիրի վէ ըէսմի պիր շէյ
օլուպ , հագիգաթ ը հալ եինէ էսքիսի կիպի
մուճիպ ի էնտիլէ օլմագտան ուզազ տէյիլ տիր :
Շիմտիյէ գատար Արապլար արասընտա իսլա-
հաթ հարաքէթի անճազ Սիւրիայա միւնհասըր
զանն օլունույօր իտի , հալ պու քի Արապ պէլի
շէյի վէ էմիրլէրտէն միւրէքքէպ օլարազ Պաս-
րատա իճթիմա էտէճէք օլան գօնկըէս՝ Ըրազ ,
Պասրա , Պաղտատ ճիհէթլէրինտէ պուլունան
Արապլարըն տախի իսլահաթա տաիր օլան
թալէպլէրիլէ իշթիղալ էտիպ՝ հիւքիւմէթտէն
պու պապտէ պիր թազըմ մէթալիպտէ պու-
լունաճազ տըր : Պու քէյֆիլէթ կէօթթէրիյօր

քի, իսլահաթ հարաքէթի Արապլար արասըն-
տա թէամմիւմ էթմէքտէ տիր: Պասրա գոնկ-
րէսինտէ էն պէլլի սիմա, սապըգ Պասրա մէ-
պուսը թալլիպ պէյ օլաճագ տըր քի, իթթի-
հատ թէրագգի ֆըրգասընըն խասըմլարընտան
տըր: Պասրանըն պիլ ճիւմլէ զագէթալարը,
հիւքիւմէթին մէնաֆիինէ մուղայիր նէշրէյաթ-
տա պուլունտուգլարը իչիւն, Տախիլլէյէ նէ-
գարէթինին էմրիլլէ թաթիլ օլունմուշ տըրլար:
Քէզա Պաղտատտա նէշր օլունան «էլ Նահգա»,
զագէթասը տախի թաթիլ օլունմուշ տըր: Մը-
սըրտա պուլունան «Ատէմի Մէրքէզիլլէթ
ֆըրգասը» ըէյիս ի սանիտի Իսկէնտէր Ամմուն
պէյ տախի Ագասաւաթս զագէթասը մուխապի-
րինէ շու պէյանաթտա պուլունմուշ տըր:
«Սիւրիատան պաշլայարագ Արապլար» իչէ-
րինէ գատար եայրմըլ օլան միլիօնլարճա Արապ-
լար, իսլահաթ միւճահէտէսինտէ իշթիրաք է-
տէրլէրսէ, պունլարըն նէ՝ սիւրէթտէ իլէյէ-
ճէքլէրինի քեաղըտ իւզէրինտէքի փրօկրամ-
լարլա կէօսթէրմէք միւմքին տէյիլ տիր: Իս-
լահաթը ըէտտ էթտիլլինէ տաիր հիւքիւմէթ
սօն սէօզիւնիւ սէօյլէտիլլինտէ, էնալինին հիտ-
տէթ վէ զագապընըն նէ՝ չէքլտէ իզհար օլու-
նաճաղընը չիմտիտէն պէյան էթմէք միւշքիլ
տիր: Հիւքիւմէթ պէօյլէ պիր ատըմ աթարսա
քէնտինէ պունուն փէք փահալըյա օթուրա-
ճաղընա էմին օլապիլիր: Սիւրիատա չիմտի
եէնի պիր հարաքէթ պաշլամըլ տըր քի անըն
մագսէտի Պէյրութու ճէպէլ Լիպնան իլէ պիր-
լէշտիրէրէք պիր մուխթարիլլէթ թէշքիլ էթ-
մէք տիր: Կէրէք Լիպնանտա վէ կէրէք Պէյ-
րութտա պու հարէքէթին թարաֆտարլարը
վար տըր: Պէյրութլարըն ճէպէլ Լիպնանա
իլթիհագ էթմէք արգուլարընըն սէպէպի, իս-
լահաթըն հալլ օլունմալ միւշքիլլինտէն գուր-
թուլմագ տըր: ճէպէլ Լիպնանլար ի-
սէ, Պէյրութա իլթիհագ էտէրէք պիր պէօյիւք
վէ թիճարէթիւհա իսկէլլէյէ մալիք օլարագ
իգթիսատէն մէնաֆաթտար օլաճագլարընտան
պունու արգու էտիյօրլար:» Էյեր հիւքիւմէթ
իսլահաթ իճրա էթմէք իսէ, Սիւրիալըլարըն
մէպունան ինթիսապաթընա իշթիրաք էթմէյէ-
ճէքլէրի ըրվայէթ օլունույօր:

Ինկիլթերրա վէ Բուսիանըն Իրան իթիյափը.
— Ինկիլթերրա-Բուսիա իթիլաֆը թասալ-
վուրունու իլք տէֆա 1888 տէ Ինկիլթերրա-
նըն Թէհրան սէֆիրի Սըր Հէնրի Տըմմօնտ
Ուօլֆ տիւլլանմիւշ, Լօրտ Սալգալըրի անը

Թասվիպ էթմիշ վէ պիլախըրէ Բուսիա Չարը
Ալէքսանդր Գ. տախի քէնտի մուվաֆագա-
թընը վէրմիշ իտի: Լաքին Սըր Հէնրի՝ խաս-
թալըղը սէպէպիլլէ՝ Իրան սէֆիրլիլինտէն իսթի-
ֆայա մէճպուր օլտուղունտա, պու թասալ-
վուր տախի ունուտուլտու: Ֆագաթ պիլախըրէ
ուֆուգտա Ալման ըէգապէթի տախի միւշահէ-
տէ օլունտուղունտա, Բուսիա վէ Ինկիլթերրա,
1907 Օգոստոս 31 տէ, Իրանըն իսթիգլալիլլէ-
թի վէ թէմամիլլէթ ի միլիլլէսի էսասը իւ-
զէրինէ պիր իթիլաֆ ագտ էթմէյէ մէճ-
պուր օլտուլար: Լաքին պու էսասա հիչ ըիս-
յէթ օլունմատը: Չիրա Ինկիլթերրա վէ
Բուսիա սէֆիրինին ըէյի ալընմատըգճա հիչ
պիր գապինէ մէվգիի իգթիտարա կէլէմէգ օլ-
տու: Բուսիանըն թալէպի իւզէրինէ մէպու-
սան ինթիսապաթը թէէթիր օլունուր իտի:
Վալիլէր քէզա Բուսիա վէ Ինկիլթերրանըն
մուֆագաթըլա ինթիսապ օլունուլար վէ
գօնսօլսլարըն նուֆուղը՝ ալթընտա պուլու-
նուլար իտի: Իրան իչիւն փէք հայաթի օլան
չըմէնտըֆէր մէսէլլէրինտէ Իրան հիւքիւմէ-
թինին ըէյի պիլլէ սօրուլմամըլ տըր: 1908
Դեկ. 1 տէ հուտուտու պէքլէյէն Բուսա ասքէր-
լէրինին սայըլը 500 տէն 17,000 է իպլաղ օլուն-
տու: Աճէպա պունլար՝ Իրան իսթիգլալիլլէ-
թինին մուհաֆագա օլունտուղունա տէլի՝ մի
տիրլէր: Վաղընըն պունտան իպարէթ օլտու-
ղունու կէօթուլքտէն սօնրա, չիմտի պունուն
սէպէպլէրինի թէհարրի էտէլիմ: Պունուն սէ-
պէպինի, Բուսիանըն մութլագիլլէթ ի իտարէ,
Ինկիլթերրանըն իսէ մէշրուլլէյէթ վէ հիւրրի-
յէթ թարաֆտարը օլունսընտա արաֆագ իյճապ
էտէր: Շէօյլէ քի Իրան ինգիլապը գուհուր էթ-
տիլլինտէ, Բուսիա՝ Շահըն, Ինկիլթերրա իսէ
մէշրուլլէյէթին լէյհինտէ չալըշտը վէ իշթէ
պու հալ՝ Իրանըն իսթիգլալիլլէթինին թէմամէն
մուհաֆագա օլունմամասընա սէպէպ օլտու:
Ինթիլաֆ իչին իչին գուվվէթլէյմէքտէ օլտու-
ղունտան Բուսիա՝ Թէհրան սէֆիրի Մ. Հարթվի-
լի կէրի չաղըրըպ Սէրպիա սէֆարէթինէ թային
էթտի վէ Թէհրան սէֆարէթինէ Լօնտրա սէ-
ֆարէթի միւսթէշարը վէ Ինկիլթիլլէրվէր պիր
Լէհ Մ. Փօզլէվսքի Գօզլէլլի, Ինկիլթերրա
հիւքիւմէթինին թալսիլլէսի իւզէրինէ թային
էթտի: Պու մէսէլլէ մաթպուլաթտա էփէյի գիլ
ու գալը մուճիպ օլտու վէ Բուսիա մէվգիինի
Ինկիլթերրայա գարչը գուվվէթլէշտիրմէք ի-
չիւն, Ալմանիայը տախի արայա սօգտու վէ

1910 Փոքրամամ միւլազաթը նէթիճէսինտէ Ալմանիայա Իրան չըմէնտըֆէրի իմթիյազը վէրտիրտի: Պունուն ագապինտէ Բուսիա՝ քէնտինին տարիէ ի նուֆուզընտա մէմուրիյէթէ չաղըրըմըջ օլան իքի Ինկիլիզին վէ մալիյէ միւսթէշարը Ամերիգալը Մր. Շուսթըրըն ազլ օլունմասընը թալէպ էթտի վէ արգասը արգասընտա իւրթիւնարօնլար վէրտի: Սըր էտուըրտ Կրէյ միւթէրէտտիտ պիր մէսլէք թուսթուպ Իրան իսթիլալիյէթինին կիթէլիտէ գըրփըլմասընա միւսաատէ էթտի: Շիմտի Բուսիա Աճէմիսթանտա 1907 իթիլաֆնամէսի րուհուշա մուղայիր օլան պիր սիյասէթ թագիպ էթմէքտէ օլտուղունտան Ինկիլթէրրանըն էնտիշէսինի մուճիպ օլույօր: Թէճրիպէ կէօսթէրտի քի, ինթիլաֆ Թէհրան սէֆիրլէրինին շախսիյէթինտէն տէյիլ, իքի գապինէլէրին նօգթաի նազարլարը արասընտա պուլունան ֆարգտան թէվէլլիւտ էտիյօր: Բուսիանըն Աճէմիսթանտա տանա գաթի վէ գուվէթլի պիր սիյասէթ թագիպ էթմէյէ մէյյալ օլտուղունու նազարը իթիպարա ալարագ, նիհայէթ Բուսիանըն քէնտի քէնտինի Ինկիլթէրրա—Բուսիա իթիլաֆը պաղլարընտան թէմամէն գուրթարաճաղընտան գօրգուլույօր:

Դրալ Ֆեռսինանս վի Պուղարար. — Պիր տէֆա գաթըն պիրիսի, «Փէք ալա, հէր նասըլ տա օլսա, Պալգանլարտա իճրա ի սալ թանաթ էթմէք՝ ճալիպ ի մէրագ պիր խաթըրէ օլաճագ տըր, տէտի:» Պու իպարէ՝ քէնտինին աճը իսթիհզասը, չամիլ օլտուղու հագիգաթը վէ սատէ կիւզէլլիյի իլէ քէսպ ի չէօհրէթ էթմիշ տիր: Պու սէօզ՝ փրէնս Պիզմարգըն սէօզիւ տիր: Հէնուզ թէչէքիւ էթմիշ օլուպ քէնտինէ թէքլիֆ էտիլմիշ օլան Պուլղարիա պէյլիյինի գապուլ էտիպ էթմէմէսի հագընտա Պաթթէնպուրկ փրէնսի Ալէքսանտըր Փրէնս Պիզմարգըն միւթալէասընը սօրտուղունտա, օ մէզքիւր քէլամլարլէ ճէվապ վէրմիշ տիր: Պու սէօզիւ Ալէքսանտր օ զէման պիր չագա հալինտէ թէլագգի էտիպ էթմէտիյինի պիլմէյիզ, լաքին պիլալըրէ պուսէօզիւ չօգ տէֆա տէր խաթըր էթմիշ օլաճագ տըր, զիրա մուլմալէյի սօնրատան Պիզմարգըն պու իպարէսինին թէզամմուլ էթտիյի հագիգաթը պա թէճրիպէ անլատը: Պու սօն իքի հաֆթա գարֆընտա թարիխ՝ (պու տէֆա տա

գուրպանը Ջար Ֆէրտինանտ օլարագ) թէքէրիւր էթմէքտէ կիպի կէօրիւնիյօր: Ջիրա կէչէն Յունիստէն պէրու քէնտինի գուլմէթ վէ թէհտիտ իչինտէ պրագան պուլուլթլար՝ մէշուլ պիր սիւրէթտէ քէսաֆէթ քէսպ էթմիշ տիրլէր: Մուվագգաթէն կէրկինլիք քէնտի չէտիտ չէքլինտէն չըգմը կիպի կէօրիւնիւյօրսա տա, պու զահրի րահաթլըգ կէչիճի նէվտէն տիր: Քէնտինէ վէրիլէն թաւսիյէլէրի տինլէյէրէք Ֆէրտինանտըն իսթիֆա էթմէսի, միւսթէմէլ տէյիլ իսէ պիլէ միւմքին տիր: Ջապթ օլունան արագինին թագսիմի վէ իթիլաֆնամէնին պազը մատտէլէրինին թատիլ վէ թէպտիլի կիպի նազիք միւզաքէրաթը իտարէ էթմէքլիք իչին Ջարըն՝ Տր. Տանէֆէ մէզուհիյէթ վէրմիշ օլմասը, Միւթթէֆիզլէր արասընտա վագը օլան միւճատէլաթըն պիլթիւն թարիխինտէ, էն շայանը թէաճիւպ վէ ինանըլմայաճագ պիր նօգթա իտի: Կէչէն Դիկտեմբերտէ ինիգատ էտէն Լօտորա գօնֆէրանսընը սէմէրէսիզ պրագան՝ Տր. Տանէֆին թէքէպպիւրիւ վէ նուֆուզը նազարընըն աճաիպ սիւրէթտէ նօգսանը օլմուշ տըր: Տր. Տանէֆ պազը խուսուսլարտա քէնտի պաշընա իսրար էթտի: Պունտան մատա չիմտի պիզ պիլիյօրուզ քի, Յունիսին նիհայէթլէրինէ տօղրու միւթթէֆիզ Սըրպ հիւքիւմէթինէ պիր նօթա կէօնտէրէք «Ինթիլաֆըն սուհէն թէսվիյէ օլունաճաղընա իւմիտվար իտիյինի վէ պու խուսուստա պիւլթիւն զայրէթինի սարֆ էտէճէյինի», վէ սաիրէյի պէյան էտէն Տր. Տանէֆ՝ Յունիս 30 հիւճիւմինէ տարի իմգա էտիլմիշ պիր օրտու էմրնամէսի պուլունտուղունու պիլիյօր իտի: Վէ մէզքիւր էմրնամէյի քէնտիսի պիզգաթ օգուլուլ իտի: Ջարըն մէզքիւր հիւճիւմէ մուվաֆագաթ էթմիշ օլմասը միւսթէմէլ տէյիլ տիր, զիրա օ քէնտինին պիւլթիւն սիյրէթինէ մուղայիր տիր: Պունունլա պէրապէր, անըն նէչրինտէն տօլայը քէնտիսի մէսուլիյէթտէն գուրթուլամազ, չիւնքի քէնտիսի՝ Տր. Տանէֆէ քէնտիսիյլէ էվվէլճէ իսթիլարէ էթմէյէրէք պիր ատըմ աթմասընա միւսաատէ էթմէմէլի իտի: Պիր չօգ պուհրանլար, էնթրիքլէր, գօրգուլար էմնասընտա քէնտի քիւչիւք մէմէքէթինին սիյապէթ ի խարիճիյէսինի հաքիմանէ վէ միւլէսսիր պիր թարգտա իտարէ էթմիշ օլմասը պիր տէլիլ տիր քի Ջար Ֆէրտինանտ հիւճիւմ էմրի կիպի մուհիմմ վէ հայաթի պիր մէսէլէտէն խապէրտար իտի: Մամաֆիյի չիմաիյէ գատար

անընթաց թագիւ պիտի ուղարկու մէսէք ի սխա-
սիի նազարը ի թիպարա աւարագ տէնպիւրիւրի
քի, Յունիս 30 վագրաւ Զար թարաֆընտան
տէնյիլ, առի պիր ֆիքը թարաֆընտան իյնատ
օլունմուշ շէրէֆսիւ պիր հարէքէթ իտի: Էյէր
Պուղարար քէնտինին իսթիֆա էթմէսի թալէ-
պինտէ իսրար էտէճէք օլուրլարսա, եէկեանէ սի-
յասէթչինաս վէ տիւլումաթլարընտան մահրոււ
գալաճագ տըրլար: Իշ իշտէն կէշմէզտէն էվվէլ,
տահա պասիւրէթլի պիր մէսէք թագիւ օլունա-
ճաղը իւմիտ օլունապիւրի, լաքին մաէթթէէս-
սիւֆ, Պուղարարըն էսքի ֆիրասէթլէրինի դաիւ
էթմիշ օլունգարընը աւլալ կէօսթէրիօր:
Էյէր ֆիքըրլէրինի թէպտիլ էթմէզլէր իսէ, ա-
նըն մագարարթընը փէք չափուգ կէօրէճէք
տիրլէր: Էյէր գըզգըն գաֆալըլար ուօլլէրինի
եհրիւտիւրլէրսէ, հիշ տէնյիլ պիր դաթ, միւս-
թագալէլտէ քէնտինին իսթիֆասընը իյնապ
էթտիրէն աւլալը տէրիսաթըր էթտիլինտէ մահ-
ճուպ օլմայաճագ տըր, վէ օ դաթ, Զար քէն-
տիսի օլաճագ տըր:

Նէյշըն տան

ՄՈՒԽԱԳԵՐԱԹ

ԳՕՃԱՄԸԶ ԶԵՄԱՆ

ԻՍԹԻԼ ԱՅԱՆ ՕՂԼՈՒ ԷՅ. ԱՍԱՆԱ

Պահար Սուլթանը Էօլմիւշ՝ սոլունմուշ կիւլ ֆիսթանընը,
Կիւլլէրէ աշըգ պիւլպիւլ՝ պրազմըշ կիւլիսթանընը,
Գարտան սարըգ սարմըշտը՝ դայէթլէ միւսին տաղլար,
Սոյմըշ եսփրապ լիպասըն օրմանլար, պաղլէ, պաղլար:

Տօնմուշ կէօրտիւմ ճուպարը (չայ) պիմէճալ չաղամաղա
Տօնուգմուշտը ասիւման, պաշլատը աղլամաղա,
Շէտիտ եէլլէր գօշմուշը գօլմարտը հէր քէսի,
Եոլարընտան պօշանմըշ սոլըրլար կիւլի սէսի:

Պու ֆուրթուլալը տէմտէ, պու սուղըշլէ հէնկեամտէ,
Բասթ կէլտիւմ պէն պիր փիլլէր՝ փէք մուաճճէլ մէրումտէ,
Բէսթէթ ի մէշաղիւտէն գըրըշմըշ ճէպհէսինտէ,
Ճիհանըն ֆօթօղըրաֆը չըպըմըշ չէհէսինտէ:

Գաղղուլար սըգլէթիւտէն չէօքտիւրմիւշտի պէլինի,
Եսփըշմըշ աստսընա՝ պուգ թուլթմըշտը Էլինի,
Պիր չօգ գըշլար կէշիւրմիշ՝ աղարմըշտը սագգալը,
Թիթըրէր իտի տիւլլէրի՝ գալմամըշտը մէճալը,
Թէքէլլիւմէ պիմէճալ՝ պօղընուգըգ սէսինտէ,
Եօգլատըմքի պիր թուրսը սարմըշ ճիւպպէսինտէ:

Հայրսն օլում հալինէ, պէնի մէճուպ էլլէտի,
Ճէգալ էլլէտի սիհրիլլէ, պէնի մէճուպ էլլէտի,
Տէպիւմ, Պապա, Նէրտէն պէօլլէ տէնյէլի գաղա, գաղա:
Տէտի, Օղլում, սօրմա, սագըն, սօգմա պէնի մէրագա:

Տէտիւմ, Պապա առնն Նէ տիր, սէօլլէ ինատըն Նէ տիր,
Իսթիլար, պու սօղուգտա սէնին միւրատըն Նէ տիր:
Տէտի, Օղլում, իսթիմէ Գօճամըշ Զէման տէրլէր,
Թուրսըն հայաթ քեաթիպի էլլէի ոսման տէրլէր:

Ճիհանլար վար օլմաղտան, տահա տաղլար տօղմաղտան,
Եըլտըղլար չօղալմաղտան, տէրեա եարատըլմաղտան,
Ալլուհ Գոսս իւսթիւնտէն մէրագլէ կէշտիկինտէ
Պէրապէր կէզէր իտիւմ, քեաթիպ իտիւմ Նէզտինտէ:

Ճիհանըն հէր քէօշէսի նագարըմտա ալան տըր,
Զուլմէթի չըպլաթըրմ, հէր շէյ պանա իւրեան տըր,
Ճիհանըն պաշ քեաթիպի, պու տըր մէմուրիլէթիւմ,
Հիսապալաշմաղա չըգտըմ, պու տըր պէնիւմ նիլէթիւմ:

Օն պէշինճի պէհարը՝ եէնիլէ սէլամլամըշ,
Կէնճիւք խիւլիւլարընը՝ խաֆիֆճէ գուճագլամըշ,
Սաֆի սիսսընտաթի՝ պիսուշ քէնկինի աթմըշ,
Սարարմըշ սօլմըշ պէնգի, իֆֆէթի քիմէ՝ սաթմըշ,
Չօ՝ճուգ, սէնին խաթանը՝ պիհսապ նիստանընը,
Խաթընտէ խէլասքեարըն տէֆթէր ի խեանընը,
Օլ քերլի տէֆթէրի պէն, պէն նաթըլ չըգարալս:

Տալմըշ քէնտի՝ քէնտինէ դայալ էթմիշ տիւնեասընը,
Շէհլէթի պիր գուրթ կիւլի տիւքէտիր պիւնեէսինի,
Գաֆէստէ մահֆուգ գուշա կէօլ տիւքիշ քէտի կիւլի,
Էլլամ իլէ ուղըշտան կէնճ ի նամէրտի կիւլի,
Վիրանէլէ՝ տէօնտէրմիշ ճանընը հէյքէլինի,
Կէնճ օլմաղտան պիւլքիւլմիւշ հէյքէլինին պէլինի,
Հէյքէլին սահիպինէ պէն նաթըլ կէօսթէրէլիւմ:

Քիւլմիլէթին Էսրի, տինլէմէլէ ալըշգան,
Նէֆիսին վիգայէտէ սօն տէրէճէ չալըշգան,
Իլմի քէնտի ղէվլինտէ, քիմիսի սէֆասընտա,
Չօգ կէնճլէր եոլարլանըն կիւնահըն վարթասընտա,
Տուատա սիւքիւթ կէնճլէր, պէլքի տիւքի օլուրլար,
Պու մօտա տէկիշմէզսէ, պէլքի տինիւք օլուրլար,
Յիսուս պուննօլ մը ումար՝ սիզին կիւլի տինճլէրտէն,
Խաշը օմաղտան աթան չօգ ութանլաճ կէնճլէրտէն,
Մասուպ խէլասքեարընա Նէ՝ միւստէ կէօթիւրէլիւմ:

Փէք միւլթարիպ սիսսը՝ գալպինի ոյինէսի,
Եիւզինէ վուրմուշ գալպի՝ գալպինտէքի հիլէսի,
Տուա իսթիլաղընտա գալմամըշ տըր հագգլարը,
Սիւքիւթէ մէճպուր օլմըշ միւհիւրլի տուտագլարը,
Չապալայըշ Էօմրիւնտէն, գուրթուլմամըշ գալպէրտէն,
Տահա թէսլիւմ օլմամըշ, քէսր օլմամըշ գալպէրտէն,
Միւնքէսիր գալպը իսթէլլէն՝ պու գալպի նաթըլ էլլէրմիւմ:

Մաղիտէ ճիհանըն՝ նագլ էլլէր իշթահ իլէ
ճանլար իշին թուլթուշըն տօլաշըրմըշ ա՛հ իլէ,
Չօգ իֆթիլար չըգարմը՝ կէօրտիւլի սիթէմլէրտէ,
Փէք մէրտանէ՝ պուլունմըշ ֆուրթուլալը տէմլէրտէ,
Շէմտի իսէ սէօլիւնմիւշ պու աթէշ ատէմլէրտէն,
Փասլանմըշ թէճրիպէսի իսթիլար փէտէրլէրտէն,
Շահիտ իսթէլլէն Բապա՝ Նէ՝ շէհատէթ էտէլիւմ:

Նիլլէլէր մայիլ օլմըշ լիւրալարըն քէնկինէ,
Թուլթուշմըշ հէփ սէրվէթին ճիտալընա ճէնկինէ,
Խաթէր, հէր քէս օյնասըն քէնտինին ահէնկինէ,
Շայես կէօրտէ ֆագիր՝ ալը՝ մը քի տէնկինէ,
Պիլմէզ էնտիքճէ էնէր ճէհէննլմտէն էնկինէ,
Սուալ էթսէմ օլմըշ մը, ճանը միւլքիւս ղէնկինէ,
Լիւրայա պուղը էտէնէ, Նէյիւմ վար իֆէնտինէ:

«Բէսմէն Ալլահը պիւն, դաւպէն չօգ միւնքիւրէրտէն»
Մազաթի հայաթընը մուրտարէտէն քիւրէրտէն,
Շիւպէնէր կիրտապընտա մէսթ օլմըն սէրխօշլարտան,
էմրիւ պօշա կէշիւրէն նիչէ էլի պօշլարտան,
Հիսապ իսթէրսէ Ալլահ, պէն նէ՝ հիսապ վէրէյիմ»

«Սնէնէն միւրուր էթմիշ, նասիհաթ չէքիճէրի»
Սօգամամըն պիւնիմէ պիւնէրտէն նիչէնէրի,
էմրիւ սըրֆ իսթիհպատան վէ գահգահատան դայրի
իշէ եարամազ օլմըն, օլմամըն պաշգա խայրի,
Պիւմէյօր, պիրազտան ճէնաղէ մաղմուս չանը՝
Տիվանա տալէթ էտէճէք շու մէճհուլ մէղմուս ճանը,
Պու մէճհուլ մէղմուս ճանտան Բապապ նէ՝ կէօթիւրէյիմ»

«Տիւզ օլպայ տէօնտէրմիշ միւշքիւրթըն տաղընը,
էլի ոէնէտէն պէրու թիմար էյլէր պաղընը,
էմրիւթիւն չիթիլէ գուշաթմըն էթրաֆընը,
Ալա ասմալար տիքմիշ՝ սոյմամըն մասրաֆընը,
Գաղմըն մասէրէսինի, տիքմիշ մինպէր դուլէսին,
Հասրէթ իլէ պէքլէմիշ, քի իւղիւմիւնտէն եէսին,
Հապա՝ պուլամամըն պիր թէք իւղիւմ չօգլարտան,
Պու պաղըն սահիպինէ նէ՝ մահսուլ կէօթիւրէյիմ»

«Մէշղուլիյէթիմ քէսիր, սապրա դէման դալմատը,
էմրիւմ արթըգ տիւքէնիր, պէնտէ տէրման դալմատը,
Ճիւմէյէ վէտա էտիպ՝ շու հուտուտը աշմազտան,
Թէվպէ տաքիգէլէրի, պու ֆուրսաթլար գաշմազտան,
Տէֆթէր ի իսնանըն իշլասքեարա աշմազտան,
Սալլա էթ շու մէքրուհ գալպի, տահա հիսապաշմազ-
տան»

ԶՕՊԱՆԸՄԸՂ ՎԱՐ ՄԸ ՎԷ ՊԻՋԻ ԱՐԱՐ ՄԸ

Տօգսան տօգուղու չէօլտէ պրազըպ տա
պիր դայպ օլանը արայան չօպան վա՞ր մը տէ-
մէք իսթէրիգ։

Նասը իսէ չօգ սէնէլէրտէն պէրու չօգ
Վալիլէր վէ Պատուելիլէր կէօրմիւշ վէ տինլէ-
միւշ իւ, վէ լաքին պիւզ դաիպ օլանը արայան-
լարը կէօրմէք իսթէրիգ։ Աճէպա Վալիլ վէ
Պատուելիլէրիմիւզ հալընը վա՞ղ վէրմէք իլիւն
մը թախսիս օլունմուշար։

Նիչէ տէֆա քիլիսատա վէ սաիր եերլէրտէ
կէրէք կէնճէրտէն կէրէք իսթիյարլարտան
իլիթաիլիմիւզ շու սէօղլէր օլմուշ տըր քի,
«Տահա Պատուելիլ պէնիմ իլէ բուհանի հալիմ
հազընտա հիւզ գօնուշմամըն տըր»։

Պէօլլէր կէօրիւնիւյօր քի հալընը իլիլէրի
կիրաիլիլէրի վազ վէրմէք իմիւշ կիպի անըն իլէ
իքթիֆա էտիյօրլար։ Լաքին էթէտէ սիւրիւ-
տէն պիր թանէ, իւշ թանէ, պէլքի տէ եիւզ
թանէ դայպ օլան օլուր, անլէր իլիւն քի՞մ
դայըրաճազ։

Պիր կիւն ատէմին պիրի պիր ըրմազտան
ատէմ պալընա եիւզ տիրէն փամուզ ալըպ
անլէրի օլ պիր թարաֆա կէշիւրի իմիւշ։ Պագմըն

քի ատէմլէրտէն պիրի էլինտէն պօշանմըն ազըպ
կիտիյօր, օլ վազթ «Օնուլն պանա եիւզ տիր-
էն փամուղու կէրէքմէք» տէմիւշ։

Իմտի Բուհանի մէմուրլարմըն քէնտիլէրէ
հէվալէ օլունան ճանլար իլէ պէօլլէ՞ մի մու-
մէլէ էտէճէքլէր։ Արայան, սիւալ էտէն, հաթթա
անլէրի տէրիսաթր էտիպ տուալարընտա զիքր
էտէն չօպանլար իսթէրիգ։

Պիր կիւն պիր քէօլտէ չօպանըն սիւրիւ-
սիւնտէն պիր թանէ գօլուն օրմանտա գալմըն
իտի, վէ վազթ տախի ազլամ իտի։ Չօպան
պիր Իսլամ օլտուղու հալտէ աճէլէ իլէ կէլտի
վէ օրտաքի խօճայա, խօճա էֆ. սիւրիւմտէն
պիր գօլուն օրմանտա գալմըն, բիճա էտէրիմ
պու կէճէլիք գուրտլարըն աղընը պաղլա, «
տէտի վէ օրթայա պիր իիւթտըն խօճա իփի ալ-
տը պիր չօգ տուալար իլէ իփէ օն օնպէշ տիւ-
լիւմ վուրտու։ Ա՛հ սէֆիլ ինսան, պիր գօ-
լունտան նէ՝ դատար զիյատէ գըյմէթլի տիր։
Աճէպա ճանլարըն չօպանլարը տա պու գօլուն
չօպանը կիպի քէնտի սիւրիւլէրինի գայըրըյօր-
լար մը»։

Պիր չօպան սիւրիւսիւնի պիւմէզ վէ դայպ
օլանը արամազ պուլմազ իսէ, սիւրիւ տաղըլըր
վէ դայ օլուր։ Օ դէման պունուն սիւալընը
քի՞մ վէրէճէք տիր։ Էսէֆ իլէ տէրիգ քի կէօր-
միւշ իւ էօլլէ վալի վէ չօպանլար քի պիր քի-
լիսատան իսթիֆա էթթիլի վէ իլիլին պիթտիլի
հաթթա մինպէրի պիլէ պօշ պրազմըն տըր։
Իշթէ՞ իւճրէթլի չօպան։

Իմտի վաիլլէրիմիւզ ըէճա իլէ տէրիգ քի
մախֆի օլարադ հէր պիր ճան իլէ իշլասը
հազընտա գօնուշմաղըլըն՝ վազտան էյի օլ-
տուղունը տէրիսաթր էյլէսիլլէր։ Վէ Ալլահըն
իսթէտիլի տէ թամմ պէօլլէ տիր։

ՀԱՅԿ Ս. ՄԱՐԱՇԼԵԱՆ

ՏԻՆԻ

ՊԻՐ ԱՏԵՄ ՆԷ՞ ՎԱԳԹ ԻԽԹԻՅԱՐ ՕԼՈՒՐ

Պիր ատէմ նէ՞ վազթ իսթիյար օլուր.— Կիւ-
նին էն հէրարէթլի մէսէլլէրինտէն պիրիսի տէ
պու կէօրիւնիւյօր։ Պաղըլար դանն էտէրլէր
քի, իսթիյարլարըն հաշանըլան սէնէլէր իլէ էօլ-
լիւլիւր, հալ պու քի պու տօղրու տէյիլ տիր,
զիրա, պիւզ սէնէ իլէ տէյիլ ամէլ իլէ, նէֆէս
իլէ տէյիլ թէֆէքքիւր իլէ, բազամ իլէ տէյիլ
հիսսիյաթ իլէ հաշարըզ։ Պինսէնալէյի պիր

քիմսէ 40, 60, 80 եաշընա վասըլ օլտուղու իչինն անը «իսթիյար» սըֆէթինի թագմագ պու նօգթաի նազարտան սահիհ օլամագ :

Իշթէ սօգադտա՝ հէնուզ 20—21 եաշարընտա պիր կէնճին կէլմէքտէ օլտուղունու կէօրիւյօրու : Մէրգուս զայէթ շիք կէյինմիշ օլտուղու կիպի էն եիւքսէք գլիւպէր վէ ինսի տարիէլէր իլէ միւնասէպաթտա պուլունույօր վէ պիր գաշ տէֆա մէմալիք ի էճնէպիլէտէ սէյյահաթ իճրա էթմիշ տիր միւք պագըշտա մէրգունուն կէնճիլինի շէվզ ու շէթարէթ կիւնլէրինտէ պուլունտուղունա հիւքմ էտէրսին : Լաքին պէքլէ վէ պիր ազ աշվալընը միւթալէա էյլէ : Օ՝ էօմրին լէզարիլինի իֆրաթ տէրէճէտէ կէօնէնմէքտէ տիր , հէր խօշ կէօրինէն շէյտէն հիսսէտար օլմուշ տըր : Լաքին եազը՛գ քի , էօմրին սաթհի ճիհէթի հագգընտա փէք չօգ մալիւմաթա մալիք օլտուղու հալտէ , հիշ պիր հըրսը շանը եօգ , իւմիտլէրի իսէ փէք ազ տըր :

Իշթէ սօգադտա պաշգա պիր ատէմ կէլիյօր , Հէր նէ գատար սաշարը պիր չօգ գըշաւըն գարլարըշլա աղարմըշ իսէ տէ , հէյէթի տինճ տիր , սիմասը նէճապէթ վէ հիւսն ի նիյէթ իլէ փարլայօր , անըն գալպի կէնճ տիր : Սէնէլէր կէչտիքճէ տիւնեա անըն կէօզլէրի էօնիւնտէ տահա թագէ օլարագ աշըլլօր : Օ՝ ալէսսէվիյէ չօճուզլարա իւրաֆէթ էթտիյիմիզ հասրէթ վէ իւմիտ իլէ տօլու տըր : Միւճահէտէլէրտէն , քէտէրլէրտէն , մէյուսիյէթլէրտէն կէչմիշ , լաքին Սլլահա վէ ինսանլարա տօղրու օլան քէնտի իմանընը մուհաֆազա էթմիշ տիր : Իմտի սէն նի՛չրէն անա իսթիյար վէ տիկէրինէ կէնճ տէյօրսուն : Եախօտ , էյէր պուհլարտան հէրպիրինէ պու սըֆէթլէրի վէրէճէք իսէն , անլէրտէն միւրատ էթտիյին մանալարըն նէ՛ օլտուղունու տագիզ պիր սուրէթտէ թային էթմէլիսին , զիրա էյէր պու մանալար պէրրագ սուրէթտէ թահտիտ օլունմագսա , թագտիր վէ մուհալէզէմիզէ էսաս օլան միյար տախի եանլըշ օլմուշ օլուր :

Իսթիյարլարը նէ՛ եափմալընը : Պիր պէօյիւք տօգթօր՝ անլէրին մէսուլիյէթլի մէվգիլէրտէն էլ չէքտիրիլմէլէրինի էմր էտիյօր : Բէնտինին պու ֆիքրի հէր թարաֆտան լաթիֆէճի մուհարրիլէրէ եագաճագ մատտէ թէտարիք էթմիշ տիր վէ եէթմիշիք իսթիյարլարը օրթատան գալտըրմագ իչինն , անլէրէ գլօրօֆօրմ վէրմէքտէն թութտուր , սօղուզ

գանլըլըզլա անլէրի գուրչունա տիզմէք կիպի պիր չօգ ուսուլլար թէքլիֆ օլունտու : Լաքին մէսէլէյի ճիտտէն թէտգիզ վէ միւթալէա էթտիյիմիզտէ գապուլ էտէճէյիզ քի կէրէք իշ ալէմինտէ , կէրէք սէրպէսթ սէնաաթլարտա կիթտիքճէ կէնճ քիմսէլէրէ տահա զիյատէ գըյմէթ վէրիլմէսի , իսթիյարլըզ սիննինին պիր չօգ ալէմէր նազարընտա կիւվէնիլմէզ վէ մուճիպ ի էնտիլէ օլմասընա սէպէպիլէթ վէրիյօր : Նիւ Զէլանտ՝ պու միւշքիլի իղպլէ էթմէք մագսէտիլէ իսթիյարլար իչինն խուսուսի իզամէթ կեահլար ինշա էթտիրաի :

Պու մէսէլէնին իզթիսատի ճիհէթինի հալլ էտէճէյիզ տաիյէսինտէ պուլունմամագլա պէրապէր , նօգթա ի նազարըմըզը թասհիհ էթմէքլիք լիւզիւմիւնիլ թէքիտ էտէրիզ : Իսթիյարլըզ սիննի , մութլագա սաթըլմագ պիր մէթա ատտ օլունմամալը տըր : Պիր տէֆա թանըտըլըն իսթիյարլար հագգընտա տիւշինն , անլէրին ֆիքրլէրինտէ վէ գալպլէրինտէ նէ՛ գատար հիքմէթ վէ թէճրիպէքեարլըզ տէրանպար օլմուշ տըր : Կէնճլէր մուհարէպէլէրտէ գազլա էտիպ տիւնեանըն միւշքիլ իշլէրինի եափմալը տըրլար : Լաքին անլէրին գուվվէթ վէ չէվգլէրի , իսթիյար քիմսէլէրին մալիւմաթը , մուհաքէմէսի վէ մուհաֆազաքեարլըզ իլէ թատիլ վէ թազլին օլունմալը տըր : Էյէր պիր չօգ սէնէլէրին վուգուաթըշլա թէճրիպէքեար օլմուշ , եէթիշմիշ , քեամիլլէշմիշ քիմսէլէր պուլունմասա իտի , տիւնեա փէք սէրի խաթվէրլէրլէ հէր շէյի քէօքիւնտէն թէպտիլ էթմէք գագիլէսինէ տօղրու իլէրլէյէճէք իտի :

Լաքին պիր իսթիյար , քէնտի շախսընա տօղրու նէ՛ վազիֆէ իլէ միւքէլլէֆ տիր : Սիննի ալթմըշը եախօտ եէթմիշի պուլտուգտան սօնրա՝ «Իսթիյարլըզ սիննիմտէ մէսուտ վէ պախթիյար օլմագ իսթէրիմ» տէմէնին ֆաիտէսի եօգ տըր : Պու արգուլու հալա նաիլ օլմագ իչինն էվվէլտէն իշլէմէլի տիր : «Սուլն վագթընտա մուհարէպէ իչինն հագըրլան» սէօզինին պիր գըյմէթի վար իսէ , «Կէնճիք գէմանընտա իսթիյարլըզ իչինն թէտարիքտէ պուլունն ,» նասիհաթը օնտան տահա փէք չօգ գըյմէթտար տըր : Էլինտէն կէլիրսէ փարա երզ , չէօյլէքի իսթիյարլըզտա պաշգասընա մէրպուլթ օլմայասըն : Լաքին սինն ի շէյիուլիէթտէ ինսանլար իչինն ըէֆագէթինի արգուլու պիր շէյ գըլմագ վէ էօմրինիւ գապիլ ի թէհամմիւլ պիր հալտա պուլունտուրմագ

իշխան բուհանի վէ ֆիքրի մէնպալարընը գուզ-
վէթլէնտիրմէլիսին : Թապիի կիթ կիտէ արգու
օլունմայան քիմսէլէր սընֆընտա պուլունմազ
իսթէմէզսին : Էօյլէ իսէ , տէրուհի մէնպալա-
րընա տիգգաթ էթ : Ֆիքրի էլաթիքիյէթինի
վէ բուհանի հիսսասիյէթինի սազլամաղա չա-
լը : Ճէսարէթ վէ ֆէրրահլըզ սէրմայէնէ հէր
կիւն պիր չէյ իլալէ էթ : Տէրուհիստէ իման ,
իւմիտ վէ մուհապպէթ տէր անպէր էթ , չէօյլէ
քի իլէրիտէ սաիրլէրէ պար օլաճազ հալա
կէլտիյինտէ անտէն իսթիֆատէ էտէսին : Թա-
պիր ի ախէրլէ վիճուտըն իսթիյարլաշաղճա ,
բուհուհն կէնճէլսին վէ գուզվէթլէնտին :

Բուհուհն իսթիյարլաշամսընը մէն էթմէք իշխան
պիր թագըմ թէտպիրլէր վար տըր : Պիր քիմ-
սէնին իսթիյարլըզ , անըն սիննիլէ տէյիլ ,
անըն բուհուհնուհն վէ գալպինին զաաֆըյլա էօլ-
չիլիլը : Պու հօգթա ի նազարտան կէնճ տէ-
տիյիմիդ՝ իսթիյար , իսթիյար զանն էթտիյի-
միդ՝ կէնճ օլապիլիլ : Վէ բուհուհն իսթիյար-
լաշամսընը մէն էթմէք իշխան էն էմին թա-
րիզ , անը լայէմութլըզ հիսսիյէ իհաթէ էթ-
մէք տիր , եանի գանի օլմազ քի , էր կէճ
պու հայաթըմըզ , մէզարտան էթթէ տահա
վասի վէ տահա պէօյիլք պիր էօմրէ միւնգա-
լիպ օլաճազ տըր : Էն ուզոն զէմինի պիր
հայաթըն պիլէ էպէտիյէթին սէնէլէրինէ նա-
զարէն ատէթտ չափուճազ կէչէն պիր եազ
կիւնիլ օլտուղունու տիւչիւնիւրսէք , իսթի-
յարլըզ վէ կէնճիլք արասընտա օլան բա-
զամճա ֆարգըն էհէմմիյէթի գալիլ օլաճազ
տըր :

ՀԱՌԻԸՐՏ ԱԼԼԷՆ ՊՐԻՃՄԷՆ

(Հագիգի Տիմ քիթապընտան)

ՄԻԻԹԷՆԷՎՎԻ

ՊԱՆԵՍՏԻՆՏԷ ԻՆԿԻԼԹԵՐՐԱ

Տիկէր տիւվէլ ի մուզգամայա նիսպէթէն
Պաղեստինտէ վէ Սիւրիատա Ինկիլթէրրանըն
էփէյի կէրիտէ գալմըչ օլտուղունու իթիրաֆ
էտէլիմ : Անըն նուֆուզու հալընըզ մանէվի օ-
լուպ սիյասէթէն սըֆըր տըր : Մամաֆիյի , ա-
նըն սէսինին փէք ազ իշիտիլմէսինէ բաղմէն ,
ֆէրտէն ալարազ Ինկիլթէրրին նուֆուզու էյի
տիր : Հէր հանկը պիր էճնէպի՝ պիր Ինկիլթէ
իթիմատ էտէր , Ինկիլթէ մէսքիւքեաթը գըյ-
մէթ ի հագիգիյէսիլէ թէտալիլ էտէր , վէ է-

հալի արասընտա պիր ֆէրտ՝ տօղրու սէօյլէ-
տիյինի անլաթմազ իշխան «Պիր Ինկիլթէ կիպի
սէօյլէյօրու» տէր : Գօնսօլու խանէլէրիմիդտէ
հաշմէթ՝ փէք ազ , վէ հալուտ հիւ հօգ տըր :
Վէ պազը պէլլի մէրքէլլէրտէ Ինկիլթէրրա՝
հալընըզ Ինկիլթէ օլմայան քիմսէլէր վասըթա-
սըյլա տէյիլ , հաթթա Ինկիլթէ թապասսը պի-
լէ օլմայան քիմսէլէր վասըթասըյլա թէմսիլ
օլունմազտա տըր : Ինթիմալէն պաշլըճա պու
իքի սէպէպտէն տիր քի , տիկէր միլլէթլէր
քէնտի մէվգի վէ նուֆուզարընը թէղէիտ վէ
թագվիյէ էթտիքլէրի հալտէ Ինկիլթէրրա սայ-
քի օլտուղու հէրտէ գալմըչ տըր : Սաիր միլ-
լէթլէր քէնտիլէրէ մախսուս Գօնսօլու խանէ-
լէրէ , ճէսիմ վէ ճալիպ ի տիգգաթ պինալա-
րա մալիք իքէն , Ինկիլթէրրա չօգ տէֆա պի-
նալարընը իսթիճար էթմէքլէ իքթիֆա էտիպ
միլք պինալարը տախի փէք ազ տըր , վէ փէք
ազ տիգգաթ ճէլպ էտէրլէր : Պաղեստինտէ վէ
Սիւրիատա Ինկիլթէ իշի՝ Ինկիլթէրրա հիւքիւ-
մէթինտէն մուալէնէթ կէօրմէզ : Պիգիմ Բիլի-
սալարըմըզ , խասթախանէլէրիմիդ , մէքթէպլէ-
րիմիդ չախսի խանէլէր իլէ ինչա վէ իտամէ
օլունուրլար : Պու սիյասի ինսիւրիւն ֆըզ-
տանը՝ ալիս զէմանտա Ինկիլթէ իշխան հէմ
գաթի վէ հէմ գուզվէթլի թարաֆը տըր : Օ՝
վաթանտան կէլէն խանէլէր իլէ մահտուտ վէ
մուզալլէտ տիր , մամաֆիյի ելըրլէ էհալի անըն
սիյէթ վէ ճիտտիյէթինէ տահա զիյատէ իթի-
մատ էտէրլէր : Ումուճէն ալարազ Ինկիլթէ
էհալիսինին Պաղեստին վէ Սիւրիատա թուր-
մուչ օլտուղու մէվգի՝ սըրֆ հիսսի պիր զէմին
իւզէրինէ միւլէսսէս տիր կէօրիւնիյօր : Օնլար
Մուզատտէս Մէմլէքէթէ՝ տինի հիսսիյաթ Ին-
կիլթէ կէօքսիւնտէն տաիմի սիւրէթտէ նիւպէ-
ան էտիպ Եհհուտիլէրէ տօղրու օլան օլ զարիպ
թէվէճճիւր վէ իման վէ Շարգ Բիլիսալարըյլա
պիրլէմէք արգուսը իլէ ճէզպ օլունուրլար :
Պու նէճիպ սէպէպլէրտէն տօլայը , Ինկիլթէ
էհալիսի Պաղեստինտէ , իւմիտլէ , ֆէտաքեա-
րանէ , վէ մէնֆաաթ հիսսինտէն թէմամէն
արի օլարազ իշլէյօր վէ վաթանտա պուլունան
սայըճա ազ հէմէքքեարլարը թարաֆընտան
ազ չօգ մուալէնէթ պուլմազտա տըր : Իշին
իշինէ ասլա սիյասի էմլէլէր գարըչմազ , վէ
չայէտ գարըչսա պիլէ պիգիմ հիւքիւմէթ թա-
րաֆընտան միւմանաաթա տիւչար օլուր : Լա-
քին Պաղեստինին սիյասի ալէմինտէ օլան զըյ-
մէթլինի սըֆըր զանն էթմէք եանլըչ տըր :

Պաղեստին Մըսըն գափուսը օլտուղու կիպի, Սիւրիա տախի միւճատէլէ մատտէսի օլան Ասիա ի Սուղրա արազիլէրինին գափուսը տըր: Պիր տէֆա պուշլարտան պիրիսի եախօտ իքիսի տախի թիւրքիանըն էլինտէն չըգար իսէ, Շարգը գարիպտէ: Ինկիլթէրրանըն մէվգիի զայէթ միւշքիւ վէ միւրէքքէպ օլուր:

1908 Ինգիլապը Պաղեստինտէ վէ Սիւրիա-տա Ինկիլթէրրանըն մէվգիինճէ պիր թէպէտ-տիւլ հուսուլա կէթիրտի: Օ՝ հիշ տէյիլ իպ-թիտաւընտա վաթանփէրվէրանէ պիր հարէքէթ օլուպ, անը սէվգ ու իտարէ էտէն քիմէլէր՝ չափուճագ սախթէ տօսթլարը հազիզիլէրտէն թէֆրիգ էթտիլէր: Տէվր ի իսթիպտատտա Ին-կիլթէրրա՝ քէնտի չախսընը զէնկիլէթմէք ի-չիւն մէմլէքէթինի սաթմաղա հազըր օլան Ապտ իւլ Համիտին էլինտէն իմթիյազաթ վէ մէնաֆի գօփարմագ էմէլինտէ պուլունմաղը իրթիքեապ էթմէտի: Լաքին Ալմանիա, Ֆրան-սա անըն կիպի եափմատըլար: Անլէր գաիֆլիք զէմանընը՝ քէնտիլէրինի գուվվէթլէնտիրմէք իչիւն պիր ֆուրսաթ ատտ էթտիլէր վէ անլէր մէմլէքէթին հայաթընը սօրուպ սէմիրմէքտէ իքէն, թիւրքիա ճան չէքմէքտէ կէօրիւնիյօր իտի: Լաքին ինգիլապ իլէ պուշլար տախի թէպէտտիւլ էթտի: Թիւրքիանըն մազիտէ էթմիշ օլտուղու միւսթագիմ վէ նամուսքեա-րանէ սիյասէթինտէն տօլայը Ինկիլթէրրայա տօղրու հիսս էթտիյի միննէթտարըզ պի հատտ ու փայան իտի: Օսմանը մաթպուլաթը պու խուսուստան վէ Գրալ էտուըրտտան կէր-միյէթ իլէ պահա էտիպ Ինկիլթէրրանըն սիյա-սէթինտէքի նէճապէթ իլէ տիկէրլէր թարա-ֆընտան իրթիքեապ օլունան տէնի թամա-քեարըղը եէկտիկէրիլէ գարչը գարչըյա կէ-թիրիրտի: Պունուն իւզէրինէ իւվվէ էտէլիմ քի, Ինկիլթէրրա՝ տահա զիյատէ ալամ եանի իտարէ օլունան սընֆ թարաֆընտան մազ-հարը թէվէճճիւն օլմուլ տըր: Հիւքիւմէթ ի մահալլիյէ Ինկիլթէրրա իչիւն ալէսսէվիյէ պէօյլէ կէրմի պիր թէվէճճիւն պէսլէմէզ: Լա-քին չու տա պիր հագիգաթ տըր քի, Ինկիլ-թէրրա, չախսի պիր իսթիֆատէսի օլմայաճաղը մուհագգագ օլմագլէ պէրապէր, պու կիւն Պաղեստինտէ չօգտան պէրու եապանճըսը օլ-տուղու պիր փրէսթիթէ մալիք պուլունմաղտա տըր:

Ավսթրիա պօյգօթը էսնասընտա Ինկիլիզ թիճարէթի, խուսուսա օ զէմանա գատար Ա-

վրսթրիանըն եէտ ի ինհիսարընտա պուլունան չէքէր թիճարէթինտէ էփէյի թէրագգի էթտի: Էկէր Ինկիլթէրրա լազայտ վէ պիթարաֆ պուլունմասա իտի Ինկիլիզ թիճարէթի էփէյի իլէրի կիտէճէք իտի: Թիւրքիատա իսթաթիս-թիգ էլտէ էթ մէսի միւշքիլ իսէ տէ, պունուն-լա պէրապէր Ինկիլթէրրանըն պաղը գալէմլէր-տէն մուհիմ թիճարէթի օլտուղու աչիքեար տըր: Իտիալ օլունան թէնէքէ գափաւմալը էչիւլարըն հէման քեաֆֆէսի Ինկիլիզ մալը տըրլար: Ախիրէն Գարտիֆ մատէն քէօմիւրիւ տախի իտիալ օլունմաղա պաչլայըպ պէհէր թօնօսը հալա 3 Ինկ: Լիւրասընտան Ֆազլա տըր: Ինկիլթէրրա մանիֆաթուրա իչլէրի պիր վա-զըթ փէք չօգ իտիալ օլունուր իտի, լաքին չիտի Ալման վէ Ֆրանսըզ մանիֆաթուրա վէ գոււմաշ իչլէրի տահա ուճուզ օլտուղարը իչիւն տահա չօգ իտիալ օլունուլօր: Շիւպհէսիզ Ին-կիլիզ թիճարէթինէ զարար վէրէն սէպէպլէր-տէն պիրիսի տէ, Եէհուտիլէրին՝ Ինկիլիզ մա-լը տէյուլ էնվէն վէ ուճուզ էմթաա իտիալ է-տիպ, Ինկիլիզ Ֆապրիգալարը մամուլաթընըն չէօհրէթինի սուի իսթիմալ էթմէլէրի օլմուլ տըր:

Ինկիլիզ թալիմինէ վէ Ինկիլիզէ թահիլի-նէ տօղրու օլան ինթիյաճ կիթտիքէ արթ-մագտա տըր: 20 սէնէ էվվէլքի գատար Ֆրան-սըզճայա բաղպէթ օլունմայօր: Պու թէպէտտիւ-լիւն սէպէպի իսէ, պիր թարաֆտան Ինկիլիզ թալիմինին թադտիր օլունմասը, տիկէր թա-րաֆաան Ամէրիգայա մուհաճէրէթ ազընթըսընըն գուվվէթլէնմէսի, Մըսը վէ Սուտանըն մէտէ-տէնիյէթէ քիւչատ էտիլմէսի վէ պէօյլէճէ Ին-կիլիզէյէ ազ չօգ ինթիյաճ հիսս օլունմասը օլմուլ տըր:

Շուրասընը տա զիքը էտէլիմ քի, Ինկիլիզ թալիմի Սիւրիալըլար իչիւն փէք խայրը օլ-մուլ տըր: Անլէրին հիսսի վէ չափուգ թահրիք օլունան թապիաթլարը՝ թալիմին թէսիրիլէ սէպաթ վէ մէթանէթ քէսպ էթմիշ տիր: Վէ Ինկիլիզ մէքթէպ հայաթընտա օ գատար մու-հիմ պիր եէր իչղալ էտէն օյուն վէ ճիմնաս-թիքլէր անլէրին եէկտիկէրլէրիլէ ըրգի վէ մէգէպի ըէգապէթլէրինի ազալթտըղը կիպի անլէրին ֆիզիքի անվալընը տախի իսլան էթ-միշ տիր: Ֆրանսըզ թալիմի վէ Ֆրանսըզ քի-թապէթի, Շարգըլարըն թապիաթընը իօլահ էթմէզ, զիրա անլէրին ինթիյաճը՝ հիսսիյաթ-լարընըն թահրիք օլունմասը տէյիլ, գապթ ու իտարէ օլունմասը տըր:

Պաղեստինյան տեղեր էնչեպի տէվլէթլերին մէվզիթ չիմտիլիք շայանը էնչեմիյէթ տէյիլ տիր։ Ավսթրիանըն հէտինտէ օթէլ վէ խասթախանէլէր պուլունտուղու կիպի, Երուսաղէմտէ էն միւքէմիլէ պիր փօսթախանէյէ տախի մալիք տիր։ Լաքին 1908 տէ Թիւրքիա ալէյ-հինտէ օլան թէճավուզաթընտան սօնրա փէք աղըր պիր զիյանա տիւշար օլմուշ տըր։ Իթալիա տախի քէնտի նուֆուզունու թէզերտէ շալըշմագտա օլուպ Երուսաղէմտէ գատընլար իչիւն ճէսիմ պիր խասթախանէ ինչա էթմէքտէ տիր։

Խիւլասա։ Պաղեստինին ահվալը սիյասիյէսի զայէթլէ միւքէքէպ օլտուղը իչիւն ֆէվզէլատէ ճալիպ ի մէրազ վէ փէք զիյատէ նաղիք տիր։ Բուսիա Պաղեստինտէ տեղեր տէվլէթլերէ նազարէն էն պաշտա տուրույօր իսէ տէ, Ալմանիա տախի անա փէք եազլաշմըշ տըր, Ֆրանսանըն պէօյիւք նուֆուզուն՝ միւքէստէսաթը մէզ-հէպիյէսի վէ ճէմիյէթլերինին իւզէրինէ միւքէստէ օլուպ էսքի զուրուր վէ թէֆէվլիւզիւնիւ զայ էթմիշ օլմասընա րաղմէն երինէ տէ ինմուլ օլունմայաճագ տէրէճէտէ պէօյիւք տիր։ Շուզանն չօգտան պէրու թէսմիւմ էթմիշ տիր քի, պու իւշ տէվլէթլէր, Պաղեստինի Ալմանիա, Սիւրիայը Ֆրանսա, վէ Իսթանպուլը Բուսիա ալմագ իւզրէ Թիւրքիանըն մուգասէմէսի իչիւն իթթիֆագ էթմիշ տիրլէր։ Լաքին 1908 ինգիլապը վէ Պալգան մուհարէպաթընըն չայանը հայրէթ սաֆէհաթը՝ պունա չէտիտէն մանի օլմուշ տըրլար։ Եալընըզ Ինկիլթէրրա տըր քի, միւհահատէ վէ էնթրիք մէյտանընըն խարիճինտէ տուրմագտա տըր։ Պու մէմէքէթ տէ քէնտինին մէնաֆիլի ազ օլուպ մուհաֆազաքեար պիր սիյասէթ թագիպ էթմէքտէ տիր։ Լաքին Թիւրքիա՝ անը մօտէլ մէյրութի պիր հիւքիւմէթ տէյէ թանըյըպ, տիկէր միւլէթլերին թամա վէ ինթիրասաթընըն թէհատէ էթտիյի հիւրրիյէթինին՝ մուհաֆըզը ատտ էթմէքտէ տիր։ Ինկիլթէրրա, նալեհա, սիւքիւթ թարղտա, լաքին գաթի սիւրէթտէ քէնտի քէնտինի միւտախէլէյէ մէճպուր օլաճագ պիր մէվզիտէ պուլապիլիր։ Պաղեստին վէ Սիւրիա չիմտիյէ գատար էվրօփա սիյասիյաթընըն մէյտանը մուհարէպէսի օլմուշ տըր։ Հէր նէ գատար միւսթագալի խայալ էթմէք միւլէթլ իսէ տէ, սօն պիր գաշ սէնէլէրին վագըալարը պիղիմ ֆիքրիմիլի նալեհահանի, վիւսաթ վէ է-հէմիյէթ իթիպարըյլա մուհիմմ թէպտիլաթա հաղըրլայաճագ պիր մահիյէթտէ տիր։

Նիյր Իսք

ՍԷՅՆԹ ՓՕԼ ԳՕԼԵՃԻՆԻՆ ՆԸՍՖ

ԵՕՊԵԼ ԶԻՅՆԵԹԻ

Ձ.

Սէյնթ Փօլ գօլէճինին նըսֆ Եօպէլ միւհասէպէթլիլէ իքինճի կիւնտէ իճրա օլունան զլյնէթլէր Մէզուլար Հէյէթ ի Իճթի-մահիյէսիին մէքէզի խտարէ մէճլիսի թա-րաֆընտան քիւշատ օլունտու։ Անտէ վեր։ Ստեփան էֆէնտի Թօվմասեան «Մուալլիմ-լէրին էհալի ի ումուլիյէյէ օլան ալագասը» մատտէսինի սուրէթի ֆասիհանէտէ իզահ էյլէտի։ Սօնրա գօլէճին մէզուլարընտան Ատա նալը Միսակ էֆ. Պետրոսեան «Գօլէճ թալիմի վէ Ալէմ ի թիճարէթ» մատտէսիտէն չէվզ ու կէրմի իլէ պահա էյլէտի։ Քէզալիք մէզուն-լարտան օլուպ Հարունիյէ քիլիսէսինին չօպանը պուլունտան վեր։ Յարութիւն Մանուչակեան «Գօլէճ Խաթըրաթը» հազգընտա օլ գատար ճալիպ ի մէզագի պիթսուրէթտէ խտարէի քէ-լամ էյլէտի քի, օէսնատա հաղըրընըն լէհէլէրի թէպէսիւմէր գարարկեհալը օլտու։ Փրօֆ. Արամ էֆէնտի Պաղտիկեան՝ «Սէյնթ Փօլ Գօլէճ վէ Ատանա վիլայէթի» մէվզուր հազգընտա փէք միւքէստի պիր սուրէթտէ պահա էյլէտի։ Ատանա Լուս. մէքեաթիպ ի ումուլիյէ նաղըրը վէ միւլէթլիմիլին միւլթէտիր էսհապը գալէ-միւնտէն Լեւոն Լարինց էֆ. էրմէնիճէ լիսան-տա միւլթէլաաթը լալիյէ իլէ մալի վէ լիսանը ֆասիհէ իլէ միւֆիտ նութընը միւլթէագըպ Ատանա տավա վէքիլէրինտէն Պապիկեան էֆ. վէ Թարսուս սարաֆանընտան Սիմօն էֆէնտի Քէրէսթէճեան գըսսա վէ ֆաիտէլի քէլամլարը իլէ զինէթէ իշթիրաք էյլէտիլէր։ Փէք գըսսա իֆատէլէր իլէ քէնտի իշթիրաքը մէսէրէթ-լէրինի կէօսթէրմէք իւզրէ ումումա վէրիլէն միւսաատէ իւզէրինէ Սեզրակ էֆէնտի Ալպար-եան ալաղա գալգըպ քէնտիսի վէ Միւսիւ Պապիկեան վագթըյլէ Եալաատա օյնայան օյունը Քէֆիզլէրի օլտուզլարը հալտէ, թալիմ ու թէր-պիյէ էֆէնտի ի մումալիլէյհի՝ սահնէ ի խիթա-պէթտէ միւֆիտ քէլամլար սարֆընա, վէ միւլ-թէտիր պիր տավա վէքիլի հալինտէ հուզուզը ումումիլիյէյի մուհաֆազա վէ մուտաֆաայա միւս-թաիա պիր գաթ էյլէմիշ իքէն, թալիմսիլիք քէնտինի պիր ատի էսնաֆ հիւքմիլէ թէրք էյլէմիշ օլտուղընը պիլ իֆատէ միւհաղէրէլի վէ նէթիճէսինի սամիուն էֆէնտիլէրին գուվ-վէի մուհաքէմէսինէ հէվալէ էյլէմէսի իլէ ա-մէլի պիր թալիմ թէլգին էյլէտի։

Պու. կիւնիւն էօյլէյին վազթընտա մէ-
զունլար հէյէթ ի իճթիմաիյէսինին մէճ-
լիս ի իտարէսի թարաֆընտան քէչիտէ օ-
լունմուշ օլան զիյաֆէթ տալիս զի.քրէ չա-
յանտըր: Գօլէճին մուալլիմէրի քէնտի
զէվէլէրի իլէ, քէզալի.ք ճիւմլէ մէզունլար
միւթէճհիլ օլանլար քէնտի զէվէլէրի իլէ, պէշ
այթը ալտան ի.քմալը թահսիլ էտէրէ.ք քէնտի
տիպլօմալարընը ախզ էտէճէ.ք օլան Գօլէճին
Սինէրը սընֆը վէպազը սաիր միւթէպէր տօսթ-
լար տալիս պու զիյաֆէթէ տալէթ օլունմուշ-
լար իսի: Զիյաֆէթ պիր պուշուգ սաաթ գա-
տար տէվամ էյլէտի իսէ տէ, չու միւսամէրէյի
սաիտէնին խաթըրաթը ճան էֆղաոը դալպ-
լէրտէն զէվալ պուլմալաճաղընա ինանըրմ:
Մէզուն էֆէնտիլէրին հէր պիրինին սէնէլէրճէ
իւզէրինսէ օթուրտուզը սանսալիայը, իւզէրինէ
էյիլիպ մէշգ էյլէտիյի մասայը, կիրիպ չըգալը-
ղը տէրս օտալարընը, ճէյրանլար կիպի սըշ-
րայարագ օյնատըրպարը հալլուլու վէ իւզէ-
րինտէ դաշըգ չալտըզլարը սօֆրալարը կէօր-
մէլէրի, պուրալարտա սընֆ վէ եա մէ.քթէպ
րէֆիզլէրի իլէ պէրապէր պէյնլէրինտէ կիւզէ-
րան էթմիշ օլան խօշ խաթըրաթը թէզէ.քթիւր
վէ քէնտիլէրին էյամընը հալը հազըր իլէ պիլ
մուգալէսէ թէրագգի վէ իսլահը հալը միւթէ-
զամմին թէպէտտիւլաթը միւշահէտէ էյլէմէլէ-
րինին նէթիճէսի օլարագ պու մէ.քթէպ ի մէա-
րըֆ մէ.քսէպէ տօղրու տէրունլէրինտէ միւ-
թէհասսիս հուպի վաթսնի վէ գալպլէրինտէ
զըլեան էտէն սէյլապը մէսէրրէթ կէօզլէրինտէ
ֆէվրան վէ լէհէյի լութֆնիւմալարընտա տէվ-
րան էթմէ.քտէ իտի:

Եօյլէ զիյնէթինին պու սօն զըսմընտա ի-
յասէթ էտէն գօլէճին մէշգունլարընտան վէ
թարսուսըն թիւճճարանընտան Արչակ էֆէնտի
Սընըգճեանըն խըզմէթլէրի միհվէրի լալըզընտա
իտարէ էյլէմէսի, պու ճիւմլէ զիյնէթլէրտէ
Մատմալէլ Եւնիգէ Ս. Թէրղիյանըն փիյանօտա
չալտըղը մագամլարը վէ սօլօ, ֆրօֆ. Բենիա-
մին էֆէնտի Կայծալեանըն զուայր ահէնքլէրի
վէ ինկիլիզճէ լիսան մուալլիմի Մր. Նիլսընըն
Օրքէսթրասը, վէ Ֆըրանսըզճա լիսան մուալլի-
մի Մ. Պըրիքէնին վայօլին սէլտէ օլան սօլօսը
չայանը թագտիր իճրաաթտան իպարէթ օլտու-
ղը իչիւն հիսսիյաթը ումուսիյէ վէ սաիգէ ի
վիճտան աչղընա արղը չիւքրան էյլէրիզ:

Մա մաֆիհ թէնսիսաթա էն զիյատէ պատիի
ճէսարէթ օլան մէսէլէ հազըր պուլունան մէշ-

զուն էֆէնտիլէրին նըսֆ հօպէլ զիյնէթի սէր-
մայէսի հալինտէ պէշ սէնէյէ դատար ումուճ
մէշգուն էֆէնտիլէրտէն ախզ, վէ սաիր թա-
րիգլէրլէ իսթիհսալ էթմէ.ք իւզըն պին լիրա-
լըգ պիր մէպլաղը թէտարի.ք վէ թէնմին էթ-
մէ.ք իւզըն թասմիմ էյլէտի.քլէրի ազմ ու գա-
րարլարը օլմուշ տըր Գիէվգ իւլատէ սէխալէթ-
լէրի վէ մէսաիլէրի իլէ պու ի.քի կիւն դար-
ֆընտա եիւզ լիրայը միւթէճալըզ պիր մէպ-
լաղ թէնմինին մուվաֆֆադ օլտուլար, վէ
Բէիս էֆէնտիյի ալըճա կէօրէրէ.ք գօլէճին
մուվաֆֆադիյէթի վէ թէալիսի իչիւն նագտէն
վէ բուհէն մուալէնէթէ հազըր օլտուգլարընը
ճիտտիյէթի գալպլէ պէյան էյլէմէլէրի, մումաի-
լէյիյին պաթնընա եէնի վէ թագէ պիր ճան վէ
հայաթ իւզա էյլէմիշ տիր. պու պապտէ սէխա-
վէթ հիւմէմաթ վէ մէսաի ի դայուրանէլէրինէ
միննէթտար օլտուղըմըզ Տօգ. Յակոբ Եսայեան,
Տօգ. Սըմրատ ֆաչանեան, Արչակ Սընըգճեան,
Եսայի Պգտիկեան էֆէնտիլէր իլէ Պապիկեան
էֆէնտիյէ մէմուսիյէթ վէ չիւքրանիյէթիմիզի
արղ էտէրիզ:

Մուճիպ ի ճէսարէթ տիկէր պիր վազըա տա-
լի գօլէճին մէճլիս ի իտարէսինին միւթիտ
գարարլարը տըր: Զօգ տօսթլարըմըզա մալլիւմ
տիր. քի պու գօլէճին հէյէթ ի իտարէսի սէնէ
պէ սէնէ Կիլիկիա Միշընը թարաֆընտան ին-
թիլիապ օլունուր: Պու սէնէ ինթիլիապ օլու-
նան ազալար Այնթապ միսիօնէրլէրինտէն Մր.
Մարթին վէ Մր. Ֆալլ, Մարաշ իյմ ի իւսի-
յաթ մէ.քթէպի մուալլիմէրլինտէն Մր. Կուտ-
սէլ վէ Մր. Վուսլի, վէ Ատանա միսիօնարը
Տր. Զէյպլլրս սըրլար: Պունտան տէօրթ պէշ
հաֆթա գատար էվվէլ միւմաիլէյի էֆէնտիլէր
գօլէճէ կէլիպ պիր գաշ կիւն գատար կէճէ վէ
կիւնտիւզ տէվամ էտէն մէճլիս միւզաքէրա-
թընըն նէթիճէ ի հասէնէսի օլարագ գըլտըգ-
լարը մուգարրէրաթ արասընտա գօլէճին «Սէյնթ
ֆօլգ Ինսթիթիլի» իսմինին «Սէյնթ ֆօլ Գօլէճ»
իսմինէ թահվիլի, տէօրթ նէֆէր մուալլիմէրին
դայալը հայաթ մուալլիմէրի, միւթթասըլ ար-
սանըն սաթուն ալընըպ գօլէճին արսասընա
իլթիհազը, եէնի պինանըն ի.քմալընտան մատա,
պիր տիկէր պինանըն տալիս ինչասը, քիւթիւպ-
խանէ իլէ ալաթ ու էտէվաթ տաիրէլէրինին
թէվսի, վէ սալրէ կիպի դարարլար պուլու-
նույօր: Հէյէթ ի միւշարիւնիլէյի իչպու մու-
գարրէրաթըն ինֆազ վէ իճրասընա քէմալը
ճիտտիլէթ վէ սամիմիլէթ ի գալպլէ չալըճաճազ-

լարընը վատ էլէմիչէր տիր: Ճէնապը Հագգ սայ ու դայրէթլէրինի միւսմիր էլէմէսինի իսթիրհամլէ պէրապէր պու միւսսէսէնին պու հէվալիտէ Գրիսթիան թալիմ ու թէրպիյէսինին մէրքէզի ինթիշարը օլմասը պապընտա ճիւմլէ տօսթլարըմըզըն տուալարընը թէմէննի էտէրիզ:

Թարսուս

Ս. Վ. ՔիւփէլէԱՆ

ՐԱՀՆԻԻՄԱ

Սէնթ Գօլէճինին պու նըսֆ Եօպէլ զիյնէթի միւնասէպէթիյէ Րահնիւնա տախի միւսսէսէնի մէզքիւրէնին րէիս ի միւսթէրէմի Տօգ. Գրիսթիյի՝ հօրուլմագ պիլմէզ սայ ու դայրէթինտէն վէ պու թէշէպպիւսիւնտէ կէօրաիւլիւ պէօյիւք մուվաֆֆապիյէթինտէն տօլայը, քէզա մէզքիւր գօլէճին ֆէզըլթի ազասը մագաւմընտա սէնէլէրտէն պէրու քէմալը սատաւաթլա իֆաի վազիֆէ էթմիշ օլուպ անըն չիմտիքի փարլագ մէվգիէ հէթիշմէսինէ չալըշմըշ օլան էճնէպի վէ հէրլի մուալլիմլէրի քէնտի խըտմէթլէրինտէն տօլայը թէպրիք էտէր, վէ պու միւնասէպէթիյէ՝ մէզքիւր միւսսէսէնի իւք տէֆա մէյտանա կէթիրիւզ անըն իչին պէօյիւք տօսթլար պուլմուշ օլան միւսթէվէֆֆա Վիւր. Յարութիւն ճէնանեանըն իսմինի տէ զիքը էթմէյի վազիֆէտէն ատտ էտէր, վէ իսմիտէտէրիզ քի պու մէքթէպի քիւլիւք պիր մէքթէպ հալինտէ էլինէ ալըպ անը կէնիշ պիր գօլէճ մէվգիինէ հէթիշտիրէն միւսթէրէմ Տօգ. Գրիսթի տահա չօգ սէնէլէր անըն գատէմ պէ գատէմ թէրագգը էթտիյինի կէօրմէք մէսէրրէթինէ նաիլ օլաճագ տըր:

ՊԵՅՐՈՒԹՅԱ ԱՄԵՐԻԳԱՆ ԻԼՄԻ ԻԼԱՀԻՅԱԹ ՄԷՅՐԵՍԷՍԻ

Սիւրիատա Ինճիլի իչին էն զաիֆ վէ իսմալ օլունմուշ պիր տաիրէսի վար իսէ. օ. տա իլմի իլահիյաթ տաիրէսի տիր. պու իտտիամըզը պուրանըն միսիօնէրլէրի իչիթսէ, ինթիմալ պունա կիւճէնէճէքլէր, եախօտ մուղայիրինի իտտիա էտէճէքլէր. լաքին պու պապտէ պիզ սէօյլէմէյէլիմ տէ, եագընտա նէշր օլունմուշ րէսմի քափօրլարը սէօյլէսին:

«1838տան 1855է գատար պիրթագըմ իլմի իլահիյաթ թալէպէլէրի միւնֆէրիտ միսիօնէրլէր վաթըթասըյլէ թալիմ օլունտուլար: Պունարը Միշըն մէշրու վաիզ հալինտէ թանըրի-

տի: 1856տա Ապէյտէ (Ճէպէլի ի Լիպնան) վագը մէքթէպէ ալագատար օլմագ իւզըրէ պիր իլմի իլահի տաիրէսի ալըտը վէ 16 սէնէլիք պիր միւստէթ զարֆընտա սընֆլար թալիմ օլունտու: 1871տէ մէզքիւր մէքթէպի Պէյրութանագլ էթմէքլիյի թէնսիպ գըլտըլար: 1873տէն 1883է տէք նիզամի պիր պինալարը օլմատըզընտան թէտրիս իչի չէհրին ֆարզը գըսմլարընտա իւճարը էվլէրտէ տէվամ էթտի: 1883տէ գօլէճ արսասը իւզէրինտէ 4,000 Ինկիլիզ լիւրասը գըյմէթինտէ պիր իլմի իլահի պինասը ինչա օլունտու: Օն սէնէ գարֆընտա պու պինատան անճագ տէօրթ սընֆ մէզունէն չըգտըլար: 1893տէ պինա տէօրթ սէնէ իչին գօլէճէ իճար էտիլտի. գօլէճ պու պինայը էվլէլա էվ հալինտէ վէ մուալիսէրէն հաթագ օտալարը հալինտէ իսթիմալ էթտի: 1897տէ պինա թէքմիլէն գօլէճէ ֆէրազ էտիլտի:

«1897 իլէ 1904 արասընտա Միշըն՝ եագ մէվսիմլէրինտէ ճէպէլտէ վագը Սուգ էլ Ղարպտա պիր զաշ սընֆ տահա թալիմ էթտիրտի: 1904տէ մէքթէպ թէքրար Պէյրութա նագլ օլունտու օլ վագըթտան չիմտիյէ գատար անճագ պիր սընֆ մէզուն օլապիլմիշ տիր:»

Թիւրքիատա մէշրութիյէթին թէնսիաի պաշգա գըսմլարտա օլտուզու կիպի պու թաւաթտա տախի միսիօնէրլէրէ իչլէմէք իչին զիյատէ ֆուրսաթլար պախշ տէճէյի մէմուլիյէ, իլմի իլահի իչին զիյատէ կէնիշ վէ տաիմի էսասլար իւզէրինէ վագ էթմէք մէսէլէսի՝ Միշընը ճիտտի սուրէթտէ տիւլինտիւրտի: Վէ իշթէ պունուն նէթլէճէսի օլարագ կէնի վէ ինթիյաճաթը հազըրէյէ մուվաֆըզ կիւզէլ պիր պինա կէչէն Հոկտեմբերտէ իսթիմալա միւնասիւպ հալա կէլմիշ օլարագ տէրունինտէ թալիմ իչի պաշամըշ վէ էլիէվմ տէվամ էթմէքտէ տիր: Պինա՝ հէտիյէ էտէն գաթըն իսմիյլէ ֆէլթըն Հօլ թէսմիյէ օլունուպ Ամէրիգան քիլիսանըն հալլուսընտա պուլունմագտա տըր:

Խօճալարտան տէօրտիւ Ամէրիգալը միսիօնէլէրտէն օլուպ՝ պունլարտան իքիսի պիւթիւն վագթընը վէ իքիսիսըսֆ վագթլարընը օ մագսէտէ վէրմէքտէ տիրլէր: Իպրանիճէյի չէհրին Րապպիլէրինտէն պիրի թէտրիս էտիյօր: Մուսիգի վէ ճիմնասթիք տէրսլէրինի գօլէճ խօճալարընտան զիյարէթէն կէչէն իքի կէնճ մուալլիմլէր վէրմէքտէ տիրլէր. պունլարա իլավէթէն իքի տէ Սիւրիալը խօճա վար տըր:

Տախտիյի շէրալիթի. — Պու մէքթէպէ

կիրմէք իսթէյէն քիմսէ, Միշընըն թանը-
տըղը իտատի մէքթէպլէրինին պիրինսէն
մէզուռն օլուպ ազալլի իքի սէնէ խօճալըգ էթ-
միշ, վէ ինճիլի քիլիսա ազասընտան օլմալը
տըր: Փրօթէսթանթ օլմայան տիկէր քիլիսա-
լարտան միւրաճաթ էտէն օլուրսա խուսուսի
իմթիհանլարտան սօնրա ֆէքըլթինին խու-
սուսի ըէյ վէ գարարը իլէ մէքթէպէ գապուլ
օլունապիլիլէրէր:

Յ. Վ. ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ

ՀԱՖԹԱ ԽԱՊԷՐԼԷՐԻ

ԽԱՐԻՃԻ

Գարսիւնալ Բաւնիօղլա. — Կէչէն հաֆթա 71
սիննինսէ օլտուղու հալտէ Բօմատա վէֆաթ
էթմիշ տիր: Միւշարիլէյհ Գաթօլիք քիլիսէ-
սինսէ էն գիյատէ նուֆուզլու գարտինալլար-
տան պիրիսի իտի: Լեռն Փափանըն վէֆա-
թընտա էյէր Ավսթրիա մուխալէֆէթ էթմէսէ
իտի քէնտիսի Փափա ինթիխապ օլունաճադ
իտի: Բամիօղլա՝ Փափանըն ճիսմանի հիւքիւ-
մէթինի իտսէ էթմէք թարաֆտարը օլուպ
Պիզմարգ իլէ էփէյի օղրաշմըշ վէ իթթիհատը
միւսէլլէստէն զիյատէ իթիլաֆը միւսէլլէս
թարաֆընա մէյյալ պուլունմուշ սըր: Հաթթա
Ֆրանսա իլէ Բուսիանըն իթթիհատընա սօզ-
րուտան մուսվէնէթ էյլէմիշ տիր: — Լուրսան
սըրգաթ էտիլիպ եագընտա Ֆլօրէնստէ պու-
լունմուշ օլան Մօնա Լիւա ըէսմինին սալ հա-
գիլի ըէսմ օլտուղու թէհագգուգ էթմիշ վէ ա-
նը սըրգաթ էտէն Փէրուկիա իտտիա էտիյօր ի-
միշ քի, Ֆրանսըզլար մէզքիւր թասվիրի ի-
թալիալըլարտան զասպ էթմիշ օլտուղլարը ի-
չիւն քէնտիսի միլլիյէթփէրվէրլիք հիսսինսէն
սէվգ օլունարադ անը Լուվրտան գալտըրմըշ
տըր: Ֆլօրէնստէ մէզքիւր թասվիրի կէօրմէյէ
կէլէն սէյիրճիլէրին սալընը 250,000ի կէլմիշ
տիր: — Կիտիս առասը էվվէլէփ կիրակի կիւնիւ
ըէսմէն Եունանիսթանա իրհադ էտիլմիշ տիր:
— Հապէշլարսան միլլի Մէնէլիքին վէֆաթը
պիր գաշ սէնէստէն պէրու խապէր վէրիլիպ
թէքըլիպ էտիլմէքտէ օլմուշ տըր: Պու կիւն-
լէրտէ եինէ անըն վէֆաթը խապէր վէրիլիյօր:
Մէնէլիյին վէֆաթը խապէրի մէմլէքէթտէ
տո:յուլուր իտէ իղթիյաշ վէ միւշքիլաթ զու-
հուր էտէր տէյու գօրգուլտուղունտան, պու

մէսլէք իթթիխադ էտիլմիշ տիր: Պէլէփ ար-
թըգ պու տէֆա միւշարիլէյհի հագիգաթէն
էօլաիւրիւրլէր:

ՏԱԽԼԻ

Անալար միւնէյիսի. — Ինկիլթէրրա հիւքիւ-
մէթի տիւվէլի մուսազգամայա պիր նօթա
թագուիմ էտէրէք, Եունանիսթանըն Արնաւուտ-
լուղա թէրք էտէճէյի արաղիյէ մուգապիլ, Ա-
տալար մէսէլէսինին անըն լէյհինտէ հալլ օ-
լունմասը էսասընը թէքլիֆ էթմիշ տիր: Պու
նօթա իլէ Ինկիլթէրրա հիւքիւմէթի պաշլըճա
շու տէօրթ խուսուսաթը թէքլիֆ էթմիշ տիր:
(1) Իմրօզ վէ Պօզճա առալարը միւսթէմնա
օլարադ Եունանիսթան թարաֆընտան իշղալ օ-
լունմուշ օլան Ատալարըն քեաֆֆէսինին Եու-
նան հիւքիւմէթինէ թէրք օլունմասը: (2) Եու-
նանըլարըն Անատօլույա սիւահ գաշըրարադ
գաշազըլըգ հափմալարընը մէն իչիւն թէէմի-
նաթ ալընմասը: (3) Մէզքիւր առալարըն թահ-
քիմ օլունմամասը: (4) Իթալիա թարաֆընտան
իշղալ օլունան Ատալարըն հիւքիւմէթի Օսմա-
նիյէյէ իատէսիլէ անլէրէ մուսթարիյէթ ի ի-
տարէ վէրիլմէսի: Ինկիլթէրրանըն պու նօ-
թասը՝ տիփլօմասի ալէմինտէ հէնի պիր ֆաա-
լիյէթ մէյտանա կէթիւրմիշ տիր: Ալման զաղէ-
թալարընըն լիսանընա պագըլըրսա տիւվէլի
մուսազգամա արասընտա առալար մէսէլէսինէ
տալար պիր իթիլաֆ ագտ օլունաճադը մէմուլ
տըր: Պիր խապէրէ կէօրէ տէ, Ալմանիա պու
թէքլիֆի գույուտը ինթիյաթիյէ իլէ գապուլ
էթմիշ տիր: Լաքին մէսէլէ էն զիյատէ ալազա-
տար օլան իթալիա վէ Ավսթրիա հիւքիւմէթ-
լէրինին մէվգիի հէնուգ թէալլիւն էթմէմիշ
տիր: Ալմանիանըն պու մէսէլէտէ միւթթէֆիդ-
լէրինին մէնաֆիինին մուհաֆազասընա զահիր
օլաճաղը զանն օլունույօր: Պիր խապէրէ կէօրէ
Իթալիա հիւքիւմէթի, Թիւրքիայա իատէ է-
տէճէյի առալարտա ժանտարմա թէշքիլաթը-
նըն իթալիան գապիթլէր գօմանտասը ալթըն-
տա պուլունմասընը վէ Պուրտուր-Ատալիա չը-
մէնտըֆէր իմթիյաղընը քէնտիսէ վէրիլմէսինի
տիւվէլի մուսազգամայա թէքլիֆ էթմիշ տիր:
Օսմանը մէհաֆիլինտէ իտէ, Ինկիլթէրրանըն
պու թէքլիֆի առէմ ի մէմուլնիլէթ իլէ գար-
շըլանմըշ տըր: Պէրլինտէ ճավիտ պէյ պիր
զաղէթա մուհարրիրինէ էթմիշ օլտուղու պէ-
յանտթտա, Սազըզ վէ Միտիլլինին հաքիմիյէթ
ի Օսմանիյէ ալթընտան չըգմասը սօղրուտան

տողրույա Ասիա ի Օսմանիյէ իշխան պիր թէհ-
լիքէ օլտուղունու վէ պինաէն ալէյի Օսմանլը-
լարըն պունա մուվաֆազաթ էտէմէյէսինի
պէյան էթմիշ տիր: Ատալար մէսէյէսինին հալլը
էվրօփա հէյէթ ի տիւվէլլիյէսինէ թէրք օլուն-
տուղու վէ Թիւրքիա տախի ֆիլ հալ ատալարա
վաղի էլ եւտ օլմատրղը իշխան, էվրօփանըն
վէրէճէյի դարարըն սիյասի պուհրանլարա սէ-
պէպիլէթ վէրմէյէրէք Թիւրքիայա գապուլ էթ-
տիրիլէճէյի զանն օլունույօր:

Ալման հեյեր ի Ասիայիյէսի.— Հէյէթ ի առ-
քէրիյէ հապընտա իթիլաֆը միւսէլլէս տէվ-
լէթինին իսթիյազնէն Պապը Ալի թարաֆըն-
տան վէրիլէն ճէվապը Բուսիա հիւքիւմէթի
դաթիլէն դայր ի քիաֆի ատտ էտիյօր: Բու-
սիա հիւքիւմէթի թէյէպպիւսաթը տիփլօմա-
թիգիլէտէ տէվամ էտէճէք վէ Պապը Ալի նէզ-
տինտէ թէքրար իսթիյազնաթտա պուլունաճազ
տըր: Պու թէյէպպիւսաթտա Ֆրանսա վէ ին-
կիլթէրանըն քէնտիսինէ գալիլէն զահիր օ-
լաճազլարը իսթիլա էտիյօր: Բուսիա տախի
Պապը Ալիտէն պէր վէճի աթի մէթալիպաթտա
պուլունմադտա տըր: (1) էրմէնիսթանա կէօն-
տէրիլէն ժանտարմա գօմանտանընըն պիր Բուս
գապիթի օլմասը: (2) Պօղազլարտա իսթիլաքեա-
մաթըն հալը հազըրըլա իպգասը: (3) էրմէ-
նիսթանտա ինչա էտիլէճէք չըմէնտըֆէրլէրին
պինի վիւսաթտա օլմասը: Ֆրանսա հիւքիւմէ-
թինին նիմրէտի դաղէթասը օլան Թաւն չէօյլէ
հազըլօր: «Ալման հէյէթ ի աքքէրիյէսինէ գարչը
փէթէրապուրի հիւքիւմէթինին իթիլազ է-
տէճէյի վասըթալարտան պիրիսի տէ էրմէնիս-
թանտա էօնիւմիւզտէքի պահարտա եախօտ
անտէն տահա էվլէլ ասքէրի հարէքէթ օլա-
ճազընը զանն էթմէյէ գալի տէլիլէր վար
տըր:»

Իսթիլազ մէսէյէսի.— Թէհատտիւս էթմէք-
տէ օլան եէնի վազըլար, իսթիլազըն ազտ
օլունմասընը տահա փէք ուզազ պիր խիւկեա
օլտուղունու իսպաթ էտիյօրլար: Խազինէ ի
տէվլէթ, էօյլէ պիր փէրիչան մէվգիտէ պու-
լունմադտա տըր քի, էվրօփա տիւվէլ ի մու-
ազլամասը կիթ կիտէ թէքէսսիւր վէ թէնէվ-
վիւ էթմէքտէ օլան մէթալիպաթընը Պապը
Ալիյէ գապուլ էթտիրմէք իշխան մալիյէճէ պօյ-
գօթ: թէհտիտինի օրթայա աթըլօրլար: Ֆրան-
սանըն եէնի գապիլէսի պու խուսուտա սէ-
լէֆինտէն տահա սըզը պիր մէսէք թագիպ
էթմէքտէ տիր: Ֆրանսանըն փարլամէնթօսը

«Ֆրանսա վէսաթի ի մալիյէսինին հէր չէյտէն
էվլէլ Ֆրանսանըն ինթիյաճաթը իշխան սարֆ
օլունաճազ տըր:» աիւսթուրունու գապուլ
էթմիշ վէ գապիլէն տախի պու աիւսթուրա
թէմամէն սատըգ գալմագտա տըր: Կէչէն հաֆ-
թա փէրիյէ պանգասը հիւքիւմէթ ի Օսմանիյէ
խազինէ թահվիլաթընտան պիր մուհիմ մըգ-
տար իշթիրա էթմիշ իտի: փէրիյէ պանգասը
հէր նէ գատար պիրինճի թագսիթի օլան 41/2
միլիօն ֆրանղը թէտիյէ էթմիշ իսէ տէ, Դեկ-
17 տէ վազը օլաճազ իքինճի թագսիթի եանի
10 միլիօն ֆրանղը թէտիյէ էթմէմիշ տիր: Վէ
պունուն սէպէպի տախի չու տըր քի, Ֆրանսա
հիւքիւմէթի Մ. փէրիյէ 50 միլիօն ֆրանղը
Օսմանլը խազինէ թահվիլաթը իշխան հափաճա-
ղը իսթիլազ թէտալիլինիւ թէսիւր էթմէ-
սինի իսթար էթմիշ տիր: Ատալար մէսէյէսի
տախի օրթայա աթըլմը վէ Ֆրանսա, Ինկիլ-
թէրա վէ Բուսիա իլէ պիլ ճիւմէ մէսաիլտէ
թէմամէն հէմ էֆքեար օլարազ իսթիլազտան
իսթինա էտէճէք տիր: Ճալիտ պէյ Պէրլինտէն
իսթանպուլա տողրու հարէքէթ էթմիշ տիր:
Իսթանպուլտա պիր թագըմ միւզաքէրաթտա
պուլունտուգտան սօնրա Փարիլէ կիտէճէք
տիր: Տիկէր թարաֆտան Մալիյէ նազըրը Բի-
ֆաթ պէյ Ալմանիա վէ Թիւրքիա արասընտա
ճէրէյան էթմէքտէ օլան միւզաքէրաթը տէվամ
էթմէք իշխան Պէրլինէ հարէքէթ էթմիշ վէ
թալէաթ պէյ տախի մալիյէ նազըրընըն միւս-
տէթ ի դայպուլէթի էսնասընտա անըն վէքա-
լէթինէ թային օլունմուշ տըր:

Միսթիլի.— Ըրագտա պուլունան պիլ-
ճիւմէն նէֆթ վէ կազ հազլարընըն իսթիլազա-
թընը ըլտէ էթմէք իշխան իքի գումիանիա
հիւքիւմէթէ միւրաճէաթ էթմիշ օլուպ իքիսի
տախի պիր-իքի միլիօն իզրազ էթմէքլիյի
թէքլիֆ էթմիշ տիրլէր: Սապըգ Փարիլ սէ-
ֆիրի Միւնիւր փաշա պու արալըգ Սատրազամ
վէ տախիլիյէ նազըրը իլէ միւլազաթլարտա
պուլունմագտա տըր: Միւնիւր փաշանըն մուհիմ
պիր մէմուրիյէթէ թային օլունաճազը զանն
օլունույօր: Պիր խապէրէ կէօրէ Լօնտրա Օս-
մանլը սէֆիրի Թէվֆիգ փաշա թագաուտ
էտիլիպ Հազըր փաշա անըն եէրինէ թային օ-
լունաճազ տըր: Հիւքիւմէթ սաթմըլ օլտու-
ղու Թագսիմ գըչասընը թէքրար սաթուն
ալմազա գարար վէրմիշ տիր: Բում փաթ-
րիգիանէսի թարաֆընտան խուսուտի պիր հէ-
յէթ սատրազամա կիտէրէք Թրակիա Բուլգարը

իշխան ամբողջ ուսման իշխանը խուսափում էր տալիս պարթևական թագավորության պաշտոնը մոռալ տրուար։ Քեզա պազը զազեթալարըն Ռուսլար ալեյինտէ իսթիմալ էթտիքլերի լիսան տախի մէվլու. Ը միւթալէա օլմուշ տըր։— Սօֆիա Օսմանյը սէֆիրի Ֆէթհի պէյին իթիմատնամէսինի գրալ Ֆերտինանտա թագաւոր էթմէք միւնասէպէթիլէ իրատ էթմիշ օլտուղը նուլթգ Պուլղար մէհաֆիլինտէ փէք էյի պիր թէսիր պրագմը տըր։— Ֆրանսա սէֆիրի Մ. Պօմիառ պազը թալիմաթ ալմագ իւզրէ փալիզէ միւթէվէճհիհէն շէհրիմիզտէն հարէքէթ էթմիշ տիր։— Փէթրսպուրկ սէֆիրի Թուրիան փաշա մէմուրիլէթինտէն իսթիֆա էթմիշ տիր։ Իքի իւշ կիւնէ գատար Իսթանպուլ միւլասէլէթ էտէճէյի սէյլէնմէքաէ տիր։— Ատլիլէ նէզարէթի պիւտէսինտէ թասարբուֆ էթմէք էիւզ գազալարտան ճէզա րիյասէթինի լաղվ էթմիշ տիր։— Պազը շախալարա նազարէն Ռուսիա սէֆիրի Մ. Տը կիրս մէզուհէն փէթրսպուրկա կիտէճէք տիր։— Ֆրանսըլ Թէյարէճիսի Վէտրին Գօմիսիյա վասըլ օլմուշ տըր։— Ատանատա կէլէն շէտիտ Կաղմուրլար սէպէպինտէն ձիհան նէհրի թուղհան էթմիշ տիր։

ԱԶԳԱՅԻՆ

Ինթիսապաթ մեհեյիսի վի Էրմեհիլեր. — Ինթիսապաթ մէսէլէսի իշխան փաթրիգխանէ թարաֆընտան Պապ Ը Ալի իլէ միւզաքէրաթտա պուլունմաղա թային օլունան գօմիսիօն Տախիլիյէ նազըրը իլէ թէաթի ի էֆքիարտա պուլունմուշ տըր։ Նէթիճէ ի միւզաքէրաթտա Տախիլիյէ նազըրը հիւքիւմէթին Էրմէնիլէր իշխան մէճլիսի մէպուսանտա 20 քիւրսիւ թախսիս էտէճէյինի վէ ինթիսապաթըն տախի Էրմէնիլէր թարաֆընտան թէքլիֆ օլունան նամգէտէր իւզէրինտէն իճրա օլունաճաղընը պէյան էթմիշ տիր։ Գօմիսիօն հիշ տէյիլ Էրմէնի մէպուլարըն Էրմէնի միւնթէիսիպ ի տանիլէր թարաֆընտան ինթիսապ օլունմասընը թէքլիֆ էթմիշ իսէ տէ, Տախիլիյէ նազըրը պունուրէտտ էթմիշ տիր։ Խառն Ժողով միւզաքէրաթըն միւնճէրր օլտուղու պու նէթիճէյի քեաֆի վէ գանաաթպախշ ատտ էթմէյերէք, հիւքիւմէթ իլէ օլան միւզաքէրաթա խիթամ վէրիւմէսինէ գարար վէրմիշ տիր։ Փաթրիգ հազրէթլէրի պիզզաթ Պապ Ը Ալիյէ կիտէրէք Խառն Ժողովուն վէրմիշ գարարը Տախիլիյէ նազըրընա թէպլիղ էթմիշ վէ գարարը մէզքիւր

այնի վազթտա պիւթին թաշրա առաջնորդարանլարընա թէլէղրաֆ իլէ պիւտիւրիլիշ տիր։

Գարալիօզեան Էրաւիսանէնին ռեալ ի ֆիւշաք. — Շիշլիտէ միւճէտտէտէն ինչա օլունան Գարալիօզեան էյթամիսանէսինին ռէսմ ի քիւշաքը Զաւէն փաթրիգին թահթ Ը րիյասէթինտէ կէլէն փազար կիւնիւ իճրա օլունմուշ տըր։ Մէարիֆ նէզարէթի թարաֆընտան Սիւրէյյա պէյ, վէ Ֆրանսըլ. Ամերիգա վէ Իրան սէֆարէթխանէլէրինին պաշ թէրճէմանլարը տախի հազըր իտիլէր։ Որբանոց՝ սօն թէքեամիւլաթ Ը ֆէնիլիյէ մուվաֆըզ օլարագ ինչա էտիլմիշ օլուպ մօտէլ պիր լէյլի մէքթէպ օլապիլիւր։ Պինանըն վարսաքը է հալը ապիսի 7800 լիրայա մալ օլմուշ վէ միւճէտտէտէն ինչա օլունան ագաամ իշխան տախի 5200 լիրա սարֆ օլունարագ պինա թագրիպէն 13000 լիրայա մալ օլմուշ տըր։ Պինանըն թէճհիզաթը վէ մօպիլիսաք իշխան տախի 1500 լիրա սարֆ օլունմուշ տըր։ Որբանոցըն պիւտէսի 2600 նիհայէթ 2900 լիրա օլաճագ վէ 114 էթիմ սագլայաճագ տըր։ Պու մէնարիֆի թէէմին էթմէք իշխան տախի միլլէթէ վազֆ օլունմուշ օլան «Խտիվիալ Փալաս» հօթէլինին սէնէվի 2000 լիրա իյրատը Որբանոցա թախսիս օլունմուշ տըր։ Պագի 600—900 լիրա տախի Որբանոցըն սէնալի տախիսինտէն (Արհեսապլնոց) հասըլ օլան վարիտաթ իլէ գափատըլաճագ տըր։ Որբանոցըն միւլէսսիսի մէրհում Տիգրան էֆ. Գարալիօզեան օլտուղու իշխան մէրհումըն իսմիլլէ Կատ օլունմագտա տըր։ Զիյնէթին խիթամընա տօղրու Գարալիօզեան պիւրատէրլէր պու Որբանոց իշխան 2000 լիրալըգ պիր չէք հէտիյէ էտիպ Փաթրիգ հազրէթլէրինէ թէսլիմ էթմիշ տիրլէր։

Էրմեհիսքան իսլահաթը. — Տիւվէլ ի մուզգաւա թարաֆընտան Էրմէնիսթան իսլահաթընա տաիր Պապ Ը Ալիյէ վազը օլան թէքլիֆ Մէճլիսի վիւքիւլատա միւզաքէրէ օլունարագ վէրիլէճէք ճէվապ թէգարրուր Էրմիշ վէ սատրագամ Սախտ Հալիմ փաշա սէֆիրլէրէ չուճէվապը իթա էթմիշ տիր։ «Էրմէնիսթան վիլայաթը իշխան Օսմանյը հիւքիւմէթի թարաֆընտան իհզար օլունան իսլահաթ լախասընը հէր ֆէտաքիարլըղը տէրիւտէ էտէրէք թաթպիզ էտէճէյիզ վէ անըն հէր պիր ահքեամընը տախի թէմամէն թաթպիզ էթմէք իշխան լաղըմ օլան վէսաթի ի զարուրիյէ հազըրնտա տիւլիւնմէքտէյիզ։ Ֆագաթ հիւքիւմէթ ի Օսմա

նրայնքն իզգէթ ի նէֆսինի զէրրէ գատար պիլէ ճէրիհէտար էտէն հիւ պիր միւտախէլէյի գապուլ էթմէյէճէյիզ:» Իսթանպուլտա պուլունան տիւլէլ ի մուազղամա սիւֆէրասընտան Ֆրանսա սէֆիրի փարիզէ կիթմիշ վէ Ալմանիա վէ Րուսիա սէֆիրլէրի տախի պու հաֆթա քէնտի մէմէյէթլէրի փաթիթաթընա կիտէճէթ տիրլէր: Ավսթրիա, Իթալիա վէ Ինկիլթէրա սէֆիրլէրի տախի քէնտի մէմէյէթլէրինտէն հէնուզ հէնի ալտէթ էթմիշ տիրլէր: Սէֆիրլէրին թալիմաթ ալմազ իւզրէ քէնտի փաթիթաթլարընա կիթմէլէրինէ փէթ պէօյիւք էնէմիլլէթ վէրիլիպ անլէրին ալտէթինտէ էրմէնի միլլէթի իսլահաթը, պօղազլար վէ չըմէնտըֆէր մէսէլէլէրի հալլ էթմէյէթ իւզրէ Իսթանպուլտա պիր սիւֆէրա գօնֆէրանսը ապտ օլունաճաղը մէհաֆիլ ի սիյասիյէտէ թէմին օլունույօր:—

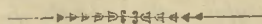
Միւրքեմիլլի.— Ամասիա էրմէնիլէրի՝ Ֆըրգա վէ մէզնէպ ֆարգը օլմայարագ միւլթէթֆիդէն մէպուսան ինթիխապաթընա իյթիրաք էթմէյէճէլէր տիր: Սեղոզը Գուլումճեհան վէ Արտաշէս ձընկըլեհան նամ իքի էրմէնիլէր միրուր թէդքէրէլէրի օլմայարագ Րուսիա հուտուտունտան կէշէր իքէն Օսմանլը առքէրլէրի թարաֆընտան վուրուլմուլ տըրլար:— էրմէնիսթանա Իսլամ մուհաճիրլէր կէօնտէրլմէթտէ օլուպ Ամասիա կէշէն հաֆթա զարֆընտա 171 խանէ Թուրք մուհաճիրլէր հիւքիւմէթ թարաֆընտան իսքեհան էտիլմիշ տիրլէր:— Պուէնուս Այրէսէ կիտէն էրմէնի մուհաճիրլէրին ֆէվզէլատէ սէֆալէթէ տիւլար օլտուզլարընը, պիր մուխապիր Յուսաբէր զազէթասընա եազմը տըր:

ՓՐՕ. ՃԷՄԱԱԹԸ

Մարաշտան եազըլմը տըր քի, Մարաշ Ագտէրէ Ինճիլի էրմէնի քիլիսէսի քիլիսէ պինասը էօնիւնտէքի պինայը հավուսու իլէ պիրլիքտէ 365 լիրայա սաթուն ալմը վէ մէթթէպէ թէհապվիւլ էթմիշ տիր: Մէպլաղտան պիր գըմը փէշին վէրիլիլ իսէ տէ պէօյիւք պիր գըմը իլին քիլիսէ կէրէք տախիլտէ քիլիսէ էֆրատընտան վէ կէրէքտէ խարիճտէ օլան տօսթլարընտան փարա ճէմինէ սայ էթմէքտէ տիր: Մարաշ մութասսարըֆը սաատէթլու Հիլմի Մուհամմէտ պէյ կէշէնլէրտէ Մարաշտաքի ամալար մէթթէպի զիյնէթինէ ըրասէթ էյլէտիյի կիպի, պու տէֆա տախի տիկ.3 ազաւմը Մարաշտաքի «Գրաաթխանէ կէճէ մէթթէպի»նին ըէսմի քիւլատընտա ըրասէթ իլէ պիր տէ նութգ գրաաթ վէ միւլէսսիր քէլամլարը իլէ էհալիլի գրաաթ թէշվիդ էյլէմիշ վէ իշպու գրաաթխանէյի խտարէ էյլէյէն ամէրիգալը Մի-

սիօնէրլէրի ճէսարէթլէնտիրմիշ տիր: Գրաաթխանէ սալօնընտա 12 եէվմիյէ վէ հաֆթալըգ ճէրիտէլէր պուլունուպ, ճիւմլէ իլին ալըգ տըր: Մարաշ ահալիսի Պաղտատ խաթթընն իսլահիյէ սթանիօնընտան Մարաշա պիր չիւպէ խաթթըն ինչասը էմրինտէ սէտարէթէ վէ նէզարէթլէրէ թէլէկրաֆլար քէշիտէ իլէ իսթիրհամ էյլէմիշ տիրլէր: Քէզա միւլթէհայիզան հիյէթի մութասսարըֆ փաշայա տախի կիտիպ իշպու իսթիտա վէ իսթիրհամլարընը հիւքիւմէթ նէզաթինտէ թագիպ էյլէմէսինի ըէճատա պուլունուլ տըրլար: Մութասսարըֆ տախի Մարաշլըլարըն իշպու արզու վէ թէշէպպիւսլէրինի փէթ սիթայիլլէ թագտիր էտիպ, միւլէքին օլանըն ճիւմլէսինի իճրա էտէճէյինի վատ պուլունուլ տըրլար:— Մարաշտա հուրուֆաթ յօրեկեհան շէնլիքլէրի իւլ ալըր տէֆալարտա Միւսղեսլ Լաաւանընտա պէօյիւք իզտիհամլէ իճրա էտիլմը, վէ Ազգ. Միւսղեսլ մէթթէպինէ պիր քիւլթիւպխանէ իւլալէսի էմրինտէ իանէլէր տէվլիրլմէյէ պէտ օլունմըլ տըր:— էյպէզտէն եազըլօրլար քի, Դեհլու 7յէ միւսաւտըֆ կիրակի կիւնիւ Լուս. պիրատէրլէր իլէ պէրապէր՝ պիր չօգ Հայ Գաթօլիք տալէթլիլէր հազըր օլարագ պիլիմ քիլիսատա չօգ ֆաթտէլի վէ միւլէսսիր պիր խըզմէթ իճրա օլունու: Պու խըզմէթտէ կրքախան Յօնէս Ասրընու 160 զըլ. ճէմ էյլէտիլք:— Թրօյտա (Մ. Ամէգա) Յարութիւն էֆ. Իլխանեհան իլէ Օրի. Ազնիւ Պօյաճեհանըն նիքեհան Նոյ. 26 տա վեր. Մ. Գալայճեհան վէ Տօգ. Թօմսըն եէտիլլէ իճրա օլունմուլ տըր:— «Մ. Թ. Գօլէճի Փրօֆէսէօրլէրինտէն Նէճիպ Յ. Ճէպէճեհան էֆ. կէշմիշ սէնէ զարֆընտա Ալմանիատա միւլէնտիսիլք տաիրէսինտէ իքմալը թահսիլ իլէ մէշղուլ օլուպ եազընլարտա պիր սէնէ տէ ալմիլ թահսիլ մագսէտիլլէ թէքրար Ամէրիգայա ալտէթ էտէրէք, տաիրէսինտէ մուվաֆֆագ պիր մէվզի թուլմուլ տըր: Միւլմաիլէյհին Ելլ տարիւլֆինուունտաքի սընֆ արգատաշարընտան պիրինին հէմշիրէսի օլան Նիւ Հէյվընլը Միս. Րուլհ էթուլթըր իլէ նամզէտլէնմիշ օլմասը, վէ սէնէ նիհայէթինտէ, Մ. Թ. գօլէճինտէ քիւլատը մէլհուզ օլան միւլհէնտիսիլք տաիրէսինտէ թալիմ էթմէք իւզրէ վաթանա ալտէթ մագսէտինտէ իտիյի պիլտիրիլիյօր:»— Ֆրէզնօտա պիր էրմէնի քիլիսէսի ինչա օլունմագտա օլուպ անըն միւլէնտիսի Պատ. Գարեգին գօնտուրաճեհանըն մախտուլու Ղազարոս էֆ. տիր: Միւլմաիլէյհին մուվաֆֆագիլէթի թագտիր էտիլմէքտէ տիր:

1913 ՍԵՆԵՆԻՆ “ՐԱՀՆԻԻՄԱ” ՖԻԶՐԻՍՈՒԹԻ

Աբրահամ 325, Ագուլթանիա 444, Ագուստին Գառնուլի 105, Ագգային միութիւն իթիւաֆնամէսինին թէֆսիրի 1169, Ագգային թէաթրո 438, Ագիդ Մհարոպ 1090, Աթ պինէնին, գըլըճ գուչանանըն 464, Ալգոհօլիք օլույօրըզ 1207, Ալիքսան խօճա 322, Ալլահըն ատէմէ նիտասը 878, Ալլահըն իգհար օլունմասը 160, Ալլահըն հուլուրու 1136, Ալմանիա իմիէրաթօրունըն մուհաքէմէսի 248, Ալմանիատա տին 464, Ալմանիա վէ Ֆրանսա տար իւլ ֆինուլարընտա գըզ թալէպէլէր 703, Ալպուսթան 633, Ախլազըն էրքանը 313, Ահվալը միւլիյէ 125, «Ահ օլ գատէհ» 221, Աճայըպլար 435, Աճէպա պուշէլէր պէօլէ մի 66, 91, 113, Աճէմիսթան ահվալը 628, 749, 845, Ամալար կէօրիւրլէր 713, Ամէրիգա գանունը էսասիսի 176, Ամէրիգայա լիք զիյարէթիմիզ 345, Ամէրիգալըլարըն սըֆֆէթ ի մախսուսէլէրի 658, Ամէրիգատա Ատանա ուսումնասիրաց չիրքէթի 883, Ամէրիգատա Եպիսկոպոսական ջիլիսա 1064, Ամէրիգատա էրմէնիլէր 559, 841, 866, 890, 915, 938, 988, Ամէրիգատա թարիֆէ մէսէլէսի 1014, Ամէրիգատա Հայ Աւետ. քիլիսէլէրին միութիւն մէճիսի 697, Ամէրիգատա Բուսիա էրմէնիլէրի 675, Ամէրիգա Փրօթէսթանթլարը 31, Ամերիկա-Հայըն թէհլիքէլէրի 1157, Ամէրիգալըլար 1036, «Ամուճա» տէ 1195, Այրուբէնին խիթապը 1085, Այնթապ Ագ հօլ Բրիսթիան Կրթասիրաց չիրքէթինին եէտինճի սէնէվի րափօրու 571, Այնթապ Գուրբէլեան 1093, Այնթապ Փրօթէսթանթլար էյթամխանէսի 331, Այնթապ Փրօթէսթանթլարը

վէ «Բիւզանդիոն» 889, Այնթապտա Բրիստոսսիրաց արգատալըզը 638, Այրիախնամըն րափօրու 247, Անատօլուտա իսլահաթ 59, 414, Այրգ մէքթուպա աչըզ ճէվապ 585, Ասիա ի սուղրանըն Մինօթօրը 392, Ասիա ի Օսմանիտէ Ալմանիա սիյասէթի 151, Ասիա ի Օսմանինին իսթիգալը 506, Ավսթրիա-Մաճարիսթանըն միւլքիլաթը 344, Ատագալէ ճէզիրէսի 536, Ատանատան 258, Ատափազար Կ. Ս. Շիրքէթինին Գուրբէլեան զիյնէթի 522, Ատէմ ի մէրքէզիյէթ Փըրգասը 222, Արապլարըն ատէմ ի մէմուսիյէթի 1039, Արմէնլէր Էախօսա ասլի Հայլար 970, 995, Արապ մէսէլէսի 1244, Արնապուտուլուգ 462, 848, Աւագ Հինգչարթի խըզմէթլէրի 447, Աֆիօն մէսէլէսի հէնուզ հալլ օլունմամը տըր 728,

Գալիֆօրնիատա Ճափօնիալըլար 439, Գահիրէ Հայ Աւետ. քիլիսատա չօպան թախսիսի 425, Գահիրէտէ Փրօֆ. Յ. Ա. Պէզճեան իչիւն թիգքեար խըզմէթի 450, Գահիրէտէ էրմէնիլէրին միթինկի 630, Գայգէր 631, Գանատա նիճիւն հիճրէթ իչիւն մուվաֆըզ տըր 732, Գաչան ֆուրսաթլար 554, Գապինէ թէպէտաթիլի 101, Գասթէմուսիտէն 931, Գատընլարըմըզ 731, 778, Գատիմ պիր սէֆինէ 516, Գարանլըզ եէրտէ զիյատար նուրլար կիպի 589, Գափիթիւլասիօնլար 1098 1147, Գըզլարըմըզ նիճիւն թալիմ օլունմալը 656, 678, Գըրգ Բիլիսէ սըրըր 111, Գուլմարըն նէթիճէսի 762, Գուսուրլար նաւըլ իզահ էտիլմէլի 361, Գուրպանըն միւքեաֆաթը 685, Գրալ Ֆէրաինանտ վէ Պուլղարլար

1246, Գօնթրօլ մէսէլէսի 1242, Գօճամըշ զէման (Շիր) 1247, Գօնիա օվասընը խոզա 941, Գօնիա-տա ձէնանհան գօլէճինտէ սօն զիյնէթլէր 640, Գօնթ Պէթլթօլա 976, Գօնսէրթին խըզմէթի նէ՞ օլտու 820, Գօրէալը Բրիսթիանլարըն մուհաքէմէսի 1199:

Եէհուտիլէր վէ Պալզան մէսէլէսի 29, Եէ-նի Ալզաս Լօրէնլէր 793, Եէնի իսթիհպարաթ 172, Եէնի իտարէ 150, Եէնի իտարէ ի վիւսլաթ գանուռնամէսի 317, Եէնի Հայր Տամիէն 326, Եէնի միւֆէթթիլիք գանուռու 675, Եէնի Պալզան ճօղրաֆիասը 798, Եէնի պիր քիթալ 929, Եոռնան գրալը 305, Եոռնան սիյասէթինտէթի թէչէվիլիշ 1013, Եսթէր հանըմ Գունտապճեան 594, Եօճուլուղումտան 769, Եօլտան մէքթուպլար 583, Եօհաննէսպուրկտա գանլը իսթիլալար 727:

Ջէմանըմըգտա իլմ տինեասընըն մէս-լէյի 944, 972:

Էմըրսթտա 721, Էմվալը զայր ի մէնգուլէ ինթիգալը գանուռու 270, Էյամը չիթա 421, Էյնթիլի իլթիալը 1026, Էյպէզտէ թէպչիր ի պէշարէթ իլի 39, Էնգարէտէ Էրմէնի գաթօ-լիքլէր 967, Էվէրէքտէ Ամէրիգան Էյթամիսա-նէ մէքթէպի վէ իմթիհան զիյնէթի 787, Էվ-րօփա նէ՞ հափըյօր 965, Էվրօփա վէ Էտիր-նէ 773, Էվրօփա սէօյլէյօր 745, Էվրօփա գօն-սէրթի 702, Էվրօփա պիր չէյ տէմէյօր 723, Էվրօփայը կէօրիւր իքէն 538, Էվրօփա վէ սուլհ 223, Էվրօփանըն ճիննէթի 270, Էվրօ-փատա իթթիհատ վա՞ր սը հօ՞գ մը, 365, Է-տինպուրկտա պիր միթինկ 997, Էտիպի Այն-թապլյէ 459, Էտիրնէ 699, Էտիրնէ վէ «Թա-նին» 342, Էտիրնէտէ միւզայազա 390, Էտիր-նէ մուհասէրէսինին թարիսլէսի 534, Էրգրուճ Հայ Աւետ. քիլիսէսինտէ ձեռնադրութիւն 665, Էրմէնիլէրին թալիմ ու թէրպլյէսի Էմրինտէ Հայ Բողոքականլարըն հիսսէսի 200, 212, 300, 346, 561, 1041, Էրմէնի գատընլարըն սըհէ-թի 512, Էրմէնիճէ վէ Թրքախօս Էրմէնիլէր 540, Էրմէնիսթանտա սէյահաթ 833, Էրմէ-նիսթան 461, 1128, Էրմէնիսթան վէ Ասիա ի սողորա 775, Էրմէնիսթան իսլահաթը 149, 846, 919, 1013, Էրմէնի գօնֆէրանսը վէ Պօ-ղոս Նուպար փաշա իլէ միւլազաթ 577, Էր-մէնի մէսէլէսի 413.1121, Էրմէնի մէսէլէսի վէ

Էրմէնիլէր 433, Էրմէնի էտէպիլաթընըն ալթու-ասըր 776, Էրմէնիլէր վէ իսլահաթ 899, Էր-մէնի հուրուֆաթընըն պուլունմասը 1018, Էր-մէնի հուրուֆաթը վէ Էրմէնի էտէպիլաթը 1082, Էրմէնի հուրուֆաթընըն իպթիտասը 1087, Էրմէնի մաթպաասընըն իպթիտասը 1089, Էրմէնի ինթիպահընտա Էրմէնի Փրօլարըն իւրմէթի 1106, Էրքէն էվլէնմէքլիյին մէն-ֆաաթլարը 297, Էօլիւմսիւզլիյի կիյմէք 710, Էօլմէմէքլիյին տէլիլէրի 399:

Թազմինաթը հարպլյէ 151, Թաիֆէ ի նի-սանըն մազսէտ ի հայաթը 634, Թալէպէ իլիւն տուա կիւնիւ 136, Թալիմին մէզազ իւզէրինէ թէէսիրի 202, 226, 251, Թահթ էլ պահը գը-զազ 164, Թայլզ վէ Էրմէնի իսլահաթը 1102, Թանինին Էվրօփա ճէվապը 726, Թանին վէ գօնթրօլ 581, Թապիլի ուզուպաթ վէ կիւնահ 1244, Թասփիր ի Էփֆնար վէ Էրմէնի մէ-սէլէսի 1174, Թարաֆէյն ըրյասըղ սէօզլէր 315, Թարիքի նէճաթ 660, Թարիսի թէտէն-նիլաթը Օսմանիյէ 318, Թարիստէ Էրմէնի գատընլարը 751, Թարսուս 1228, Թարսուս գօլէճի մէրասսիմի 639, Թաֆթըն իտարէսի 248, Թէլսիլ թէլէզրաֆ 1041, Թէճրիպէտէն իս-թիֆատէ 1255, Թէնէվիլիւ 147, Թէպրիզ 877, Թէսլիհաթ սիյասէթինէ վուրուլան տարպէ 1222, Թէվպէ 614, 636, Թէտրիսաթը իսլամիյէ մէքթէպի 1149, Թէրզեան մէսէլէսի 337, Թիւրքիատա Ամէրիգան մէքթէպլէրի 24, 28, Թիւրքիա վէ Էրմէնի մէսէլէսի 704, Թիւրք-իանըն մալիյէսի 509, Թիւրքիատա չըմէն-տըֆէր փրօթլէրի 1062, Թիւրքիատա Ատլիյէ 1125, Թիւրք գատընլարտան 391, Թիւրք մաթպուաթը վէ իսլահաթ 1176, Թիւրք միւ-լէթճիլիյի 942, Թիւրքլէր վէ Էրմէնիլէր 28, Թիւրքլէրէ պօրճուճուզ 290, Թունա-Ագ տէնիզ գանալը 871, Թրօյտան մէքթուպ 876, Թօհա-ֆիլյէ 715, 979:

ժէօն-Թիւրք վէ իսլահաթ 343:

Իթթիհատ գօրգուլարը 1122, Իթթիհատըն փօլիթիգասը 535, Իթթիհատ ֆըրգասընըն սիյասէթի 992, Իհմալ օլունան մուհիմ պիր ֆարզ 50, Իլաճ ճիննէթի 892, Իլմի իլահիյէ կէնճլէրի ճէլպ էթմէնին Էօլու նէ՞ տիր 566, Իլմ վէ տին 951, Իլք վաղիֆէմիզ 1097, Իմ-թիսալա չայան պիր քիլիսէ 615, Իմիէրաթօր

Վիլհելմ վէ միւսքերաթ 1109, Իմիէրաթօր 963, Ինթիզալ գանունը 341, Ինկիլթէրրա վէ էրմէնի խաւհաթը 1101, Ինկիլթէրրա վէ հաւա ֆիլօսու 366, Ինկիլթէրրա վէ Աւմանիա իթիլաֆը 198, Ինկիլթէրրանըն թէրազզըսը 969, Ինկիլթէրրանըն խըտմէթի 296, Ինկիլթէրրա—Թիւրքիա իթիլաֆը 534, Ինկիլթէրրատա ըէյ թալէպ էտէն գատընլար 834, Ինկիլթէրրա վէ Թիւրքիա մուսնէտէնամէսի 1198, Ինկիլթէրրա վէ Րուսիանըն Իրան իթիլաֆը 1245, Ինկիլթէրրին մաթլէպի 343, Ինկիլթէրրին սիյրէթէն պազը սըֆֆէթ ի մախսուսէլէրի 79, Ինկիլթէրր միւլէթի վէ Բիթապը Մուգատտէս 10, Ինկիլթէրր Էրմէնի ըուհանի խատէմէլէր էթիլտիրմէնին լիւզլուսիւ 15, Ինկիլթէրր միւլթիւնլարըն Գործադիր ժողովարընա 1224, Ինսան Ալլահըզ օլուր մը 468, Ինսանիյէթփէրվէրլըք 637, Իշրէթին մազարրաթը 1047, Իսլահաթ 1057, Իսլահաթ վէ Էրմէնի գըզլարը 53, Իսլահաթ վէ ատէմ ի մէրքէզլիյէթ 245, Իսլահաթ վէ էվրօփա 1126, Իսլամտա վիւճուպը թէճէտալուտ 1038, Իրան վէ Թիպէթտէ Ինկիլթէրրա սիյասէթի 796, Իրանտա չըմէնաըֆէրլէր 271, Իրանըն միւլթիլաթը 319, Իքի մուխալիֆլէր 603, Իքի քիթապլար 618, Իքի քէօյլիւլէր 266, Իւլ սիւալըն ճէվապը 103, Իքի քէրրէ տօղմուլ ատէմլէր 523:

Լայէմուլթուզ 417, Լայիւնքէր թէղալիւր իւլ աքքեամ պիթթէղալիւր իւզ զէման 586, Լիպանան աւվալը 824, Լութֆի Ֆիքրի պէյին պէյանաթը 510, Լօնտրա տիլէնճիլէրի 833, 854, 880, 905, 929, Լօրա Մօրլինին պէյանաթը 725:

Խաչեալ Յիսուս Բրիստոս 349, «Խասթա տէմ» 491, Խասթա պիր տէհա 394, Խասթա քիլիսէլէրին թէտավիսի 1023, Խէլաս օլտոււմ 470, Խէլաս օլույօրըմ 495, Խրիսթիանըզ նէսիր 108, Խրիսթիանըզըն իսպաթլարը 135, Խրիսթիանըզ մութլազ տին 422:

Մնունդ մէլէյի 61, Մնունդ միւթալէալարը 64:

Կէլիպօլուլարա արզը թէչէքքիւր 499, Կէնճէրիմիլին հագիգի մուխաթարասը 662, Կէնճէրին պիլմէսի էլզէմ օլան խուսուսաթ 371, Կէրի Բիթապը Մուգատտէս 106, Կէմրիւք-

ճիւ վէ կիւնահքիարլարըն տօսթու 929, Կէօքտէ սէվկիւլիւլէրիմիգի թանըյաճա՞գմըյըզ 805, Կէօքսիւնտէն 1139, Կիզէ իհրամը 799, Կիլիկիտա Էրմէնիճէ լիսանը 940, Կիլիկիա քիլիսէլէրի 1163, 1187, 1214, Կիրակի մէքթէպինէ տաիր պազը սիւալլար 331, Կիրակի մէքթէպի իթթիհատընըն 7ինճի իճթիմաը ումուսիսի 903, 927, 951, Կիրիա 195, Կիւնզէվալ պուլմագտա սըր 159, 181, 205:

Հագիգաթ վէ հայաթ 519, Հագիգի գահրամանըզըն սըրըր 193, Հագիգի պիր վաթանփէրվէր 355, Հագրէթի Խոս կիւլլէրի 301, Հագիգի սաատէթ 927, Հալը հագըրըմըզ 174, Հագիգաթ միւլ Էտալմը մը 1001, Հաճըն Ագատէմի մէքթէպինէ տաիր պիր գալ սէօզ 427, Հաճըն խասթախանէ ճէմիյէթի 474, Հաճըն մէքթէպլէր մէսէլէսինտէ հագիգաթը հալ 801, Հաճընտա Փրօթէսթանթ ճէմաթընա աչըզ մէքթուպ 307, Հաճըն քիլիսասընտան 1234 Հայ բարեգործական ընդհանուր միութիւն 999, Հասան Պէյլի Էրմէնի քիլիսասը 211, Հավա ֆիլօլարը 487, Հարպա հալըմըյըզ 126, Հարունիյէ քիլիսէսինին չօպան թախսիսի 590, Հէր կիւնիւն խըտմէթի 9, Հէր կիւն պիր պապ 230, Հէր Բիտէրլէն Վաթիթէր 31, Հիճրէթ մէսէլէսի 608, Հինտիսթան իսլամլարը 779, 834, 1129, Հինտիսթանտա աֆիօն մէսէլէսի 102, Հիւսէյին Հիւմի փաշա նէս տէյօր 774, Հիւրլիյէթ ի էֆքեար 659, Հուրուֆաթ 1010, Հուրուֆաթըն իճասը 1081:

Ղանայիմ թագսիմի 486, Ղարպ վէ չարգ 649:

Ճամըզըրանը նա՞սըլ պուլմալը 145, Ճափօնիա վէ Բրիսթիանըզ 518, Ճափօնիա վէ Գօրէա Բրիսթիանլարը 8, Ճափօնիատա գապինէ պիւհրանը 199, Ճափօնիա վէ Կիրակի մէքթէպի 437, Ճէլալ Նուրի պէյ Էֆ.յէ 224, 249, Ճէնէրալ Ֆիլէֆ 867, Ճիզըր վէ Ճէպէլթուր աւվալը 475, Ճինայէթ վէ ճէպասը 771,

Մաթէն 725, Մ. Ամէրիգատա թէպիւլլէրի իլիւն չալըչան գատընլարըն ատէտի 705, Մ. Ամէրիգա վէ Ճափօն 843, Մալիւմաթը միւթէնէվվիյէ 1164, Մալիւմաթ փարչալարը 42, 138, 259, 595, 666, 691, 714, 738,

763, 835, 859, 1028, 1052, Մահմուտ Շէվ-
քէթ փաշա 582, Մաղլուպ քիմ տիր 387,
Մաճար Էրմէնիլէրի 606, Մամուրէթ իւլ Ա-
զիզաէ Ս. Թագէտսեան Բ. Մ. մէքթէպի 773,
Մանէվի պասար նա՛սըլ իստէ օլունուր 683,
Մանկասարեանն քրիթիզասը իլմի՞ մի տիր
729, Մարաշ Մ. Թ. Դըզլար գօլէճինին 1912-13
րափօթիւ 803, Մարաշտա ամալար մէքթէ-
պի 164, Մարաշտան 258, Մարաշտան մէք-
թուպ 873, Մարաշ իլմ ի իւահի մէքթէպինտէ
խուսուսի սընֆ 974, Մաքէտօնիատա գուլմ
1127, Մեծ պահք 217, 304, Մէզարըն սուլո՛ւ-
մը չըգաը 625, Մէմալիք ի էճնէպիյէտէ կէնճ-
լէրիմիզ 396, Մէմլէքէթին խէլասը նէյէ
միւթէվաղըֆ աըր 901, Մէյճըր Ֆինլի վէ
Թիւրքլէր 485, Մէյուս օլմալարմ 97, Մէյ-
տան ը հարպտան 403, Մէչնուր զաթլարըն
սօն սէօզլէրի 373, Մէսթճևան էֆ.յէ ճէվա-
պըմ 578, Մէսլէք ի չիյասիմիզ նէ՞ օլմալը 514,
Մէսուլ քիմ տիր 1066, Մէտէնիյէթ 780, Մէ-
տէնիյէթ վէ գարըլար 481, Մէտէնիյէթ ի Իս-
լամիյէ 442, Մէրգիֆօն պօշալարը 613, Մէր-
քէվ ի իթթիհատ մէճլիսի 690, Մէրսինտէ
Յորեւեան զիյնէթի 1095, Մէքթէպլէր մէսէլէ-
սի 409, Մէքթէպլէրիմիզաէն մէմուլունմըզ 505,
Մէքսիքօ վէ Մ. Ամէրիզա 896, Մէքսիքօ մէ-
սէլէսի 1104, Մըսրտա վազֆլար 1176, Մըսր
կէնճլէրինին թալիմ ու թէրպիյէսի 391, Մը-
սըր 588, Մըսըրն Շէրլօքհօլմալարը 827, Մը-
սըրտա հաչիլ թիճարէթի 923, Մ. Թ. գօլէճին
հէյէթ ի իտարէ րիփօթիւ 379, Մ. Թ. գօլէճին
միւսսիսլէր կիւնիւ 1051, Մ. Թ. գօլէճ ի-
տէալլարը 1070, Միւննը Ամպրոսիոս 180,
Միւլէթլէրին հայաթընտա գուլվէ ի մանէվի-
յէնին թէէսիրի 681, Միւլիյէթփէրվէրլիք 179,
Միւլի իթթիհատ 1034, 1059, 1180, Միսիս
Դաֆինկին թէրճէմէ ի հալընտան 228, Միու-
թիւնլարըն գործադիրլէրինէ 1220. Միսիօ-
նէրլիք ալէմինտէ իճթիհատ 975, Միս Ուէլի-
թըն 85, Միւթալէաթ 470, Միւթալէանըն ա-
տէմ իւզէրինէ օլան թէէսիրի 157, Միւթթէ-
ֆիզլէրին իւք փազարլըղը 415, Միւթէնէվվի 16,
Միւնլիք զէհիր իլէ տօլու 1178, Միւնէրրէտ
տէյլի, ամէլի 265, Միւսահէպէ 73, 457,
Միւսթազիլ Արնամուսուլուզ 6, Միւսէլլահ էվ-
րօփա 870, Միւֆիա միքրօպլար 825, Մուազ-
զամ հիչիլքլէր 339, Մուգատտէս չէնրին պախ-
թը 843, Մուհարէպէնին նէթիճէսի 175, մու-
հարէպէնին միւսհիչ նէթիճէլէրի 561, Մուհի-

թին էհէմմիյէթի 11, 34, 55, 81, Մուհիպպ ի
ի վաթան արայօրուզ 274, Մուվաֆֆազիյէթ
1211, Մր. Փիւրփօնա Մօրկանըն վասիյէթի 488,
Մօնազօ փրէնսի 1015:

Յակոբ աղա տօնապետեան 498, Յիսուսա
պազարմ 1000, Յիսուս թարիխի պիր զաթ
սըր 752, Յորեւեան եատիկեարը (րէսմ)
1087:

Նա՛սըլ ինանալարմ 293, Նէճտ աշվալը 606,
Նէվրասթէնի 75, 99, 122, Նէ՛րէտէ Սալիպ
Հիւլալ 673, Նէ՛րէտէ տիր կէնճլէրիմիզ 755,
Նէ՞ օլաճազ 483, Նիակարա ճէնտէլլէրի 817,
Նի՛չիւն վէ նա՛սըլ 849, Նի՛չիւն վեր. Պատ-
ուելի 1051, Նի՛չիւն գարըլըյօրլար 530, Նիւ
Եօրգտա պէօյիւք պիր ինճու սըրգաթը 810,
Նիւ Եօրք վալիսի 857, Նիքպին օլալմ 1,
Նիւ Եօրքտա էմիլիյէթ հօթէլի 882: Նուպար
փաշա վէ Թանիկ 1221:

Շարզ մէսէլէսի 219, 537, Շարզըն իգթի-
սատի միւսթազպէլի 296, Շարգտան պիր սէ-
տա 411, Շէհիալէրիմիզ 337, Շէհիալէրին
գիքրինէ 349, Շէրլօքհօլմա 89, 109, 137,
161, 184, 208, 233, 256, 279, Շիւքրի փա-
շա 341, Շնորհաւոր Մնունդ և յայտնութիւն
49,

Ուլիհէլմ վէ տին 175, Ուլգունուն մահիյէ-
թի 1049, 1071, 1113:

Չէօքմէրզմէնտէ չօպան թախսիսի 1185,
Չին վէ Ճափօն միւնասէպաթը 921, Չինտէ
Բիթապ ը Մուգատտէս 1112, Չինտէ իխթիլալ
822, Չինտէ Գրիթթիանլըզ 854, Չին վէ Բը-
րիսթիանլըզ 423, Չինին վէ Ճափօնիանըն
միւսթազպէլի 367, Չիֆթ գուլլարըն թէպ-
րիք նաղմէսի 1044, Չօզ մաղֆիրէթ, չօզ
մուհապպէթ 376, Չօճուզլարըն սըհէթի
155, Չօպանմըզ վա՛ր մը վէ պիզի արա՛ր մը
1248:

Պալզան գօմիթէսի վէ ասալար 53, Պալ-
զան մուհարէպաթընըն րուզնամէսի 689, Պալ-
զանլարըն իֆլասը 869, Պալը Գէսիր 1172
Պաղեստինտէ Ալմանիա 1211, Պաղեստինտէ
Ինկիլթէրրա 1250, Պաղեստինտէ Րուսիա 1183,
Պաղեստինտէ Ֆրանսա 1232, Պաղչէճիք մէք-

թէպի 389, Պաշ 856, Պատ. Մանուկ Մխիթ-
եան 641, Պատ Գովհաննէս Կոստանդեան 882,
Պատուելի վէ վերապատուելի 946, Պատուե-
լիկէր նի՞չին վէ նէ՞ զէման վերապատուելի
օլտուլար 1025, Պէյազ էսարէթ թիճարէթի
127, Պէյան ը թէչէքքիւր, 416, 1027, Պէյլիս
մուհաքէմէսի 1040, 1199, Պէյրութտա Ամէրիզան
իւմ Իլահիյաթ մէտրէսէսի 1254, Պէչ սաաթլըզ
հօլ ալթիմըչ սաաթտա 132, Պէչինճի րրմազ 1020,
Պէօճէքլէր վէ խասթալըզ 521, Պէօյիւք թէհ-
լիքէ նէ՞րէտէ տիր 917, Պէօյիւք մաաչլար 955,
Պէօյիւք Յորեկեան 1009, Պէօյիւք տիւշմէնէ
գարը 1217, Պէօյիւք Ֆուրսաթլար 545, Պի-
թիաստան մէքթուկ 235, Պիլէճիքտէն 283,
Պիլ իթթիֆազ 1025, 1912յէ աթֆ ը նիկեան 2,
1912 իլէ հիսապըմըզ 4, 1912 սէնէսինստէ էր-
մէնի քիթապէթի 32, 57, Պիոս փափանըն
խալէֆի 463, 1914 Բահնիւնասը 1033, Պիր
ատէմ նէ վազթ իխթիյար օլուր 1248, Պիր
Կիրակի մէքթէպի մուալլիմինտէննէլէր թալէպ
օլունուր 544, Պիր ճէվապ 811, Պիր հազիք
միմար 403, Պիր մէքթուկ 559, Պիր չէհա-
տէթ 488, Պիր էրմէնի միւխթէրի 968, Պիր
նէվ սուլհ 968, Պիր միլլէթ նա՞սըլ ինթիհար
էտէր 1001, Պուէնսոս Այրէսէ կէլմէք իսթէ-
յէնլէրէ 593, Պուլղարիսթան ինթիխապլարը
1222, Պուլղարիանըն գազանճ վէ զիյան պի-
ւանչօսը 1003, Պուլղարիսթանտա մէարըֆ 7,
Պուլղար մէզալիմի 895, Պուլղարլար նի՞չին
մաղլուկ օլտուլար 747, Պուլղարլարըն սէ-
վիյէ ի մէտէնիյէսի 872, Պուլղարիանըն սու-
գութու 943, Պուլղարիսթանտա պիր մէճլիս-
տէ 1215, Պուքրէչ մուհնէտէնամէսի 795, 844,
Պրիթանիա ճէմիյէթ ի ֆէննիյէսի 922, Պրիսկէ
350, Պրուսատա Ամէրիզան Սալիպ ի ահմէրի
330, Պրուսա Գաւառ. Ժողովունուն սէնէվի
իճթիմար 930, Պողոս Նուպար փաշանըն մէք-
թուպու 533, Պողոս Նուպար փաշանըն եէնի
մէքթուպու 628, Պօրտ չիրքէթի վէ քիլիսա-
լարըմըզ 1206:

Սազանօֆըն պէյանաթը 1061, Սալ ը ձէ-
տիտ (Շիր) 38, Սալիպ վէ Հիլալ 25, Սախթէ
Պոնտոսը պիղատոս 925, Ս. Սահակ վէ Ս.
Մեսրոպ պիղէ նէ՞ տէյօրլար 1091, Սամարիա-
տա հաֆրիյաթ 210, Սարա Հէլէրէնին թէճրի-
պէսի 40, Սգարլաթինա հախօտ գըզլիխաթա-
լըզը 1154, Սէլանիքտէ Եունան մէճրուհլա-
րը 677, Սէլանիքտէ Պուլղար ասքէրլէրին չէ-

ճի մուգապէմէթի 676, Սէլանիք 463, Սէրմայէ
1022, Սէյնթ Փօլ գօլէճին Նըսֆ Յորեկեան
զիյնէթի 1235, 1252, Սէրպէսթ լիման մէ-
սէլէսի 582, Սըր էտուին փիյրա վէ էր-
մէնիսթան 558, Սըր էտուրրտ Կրէյ 655,
Սըր էտուրրտ Կրէյին պէյանաթը 774, Սըր
էտուրրտ Կրէյին ալամ գամարասընտա նութ-
դու 821, Սըր էտուրրտ Կրէյ վէ Սիւրիա գօն-
ֆէրանսը 823, Սըվապ մէքթէպլէրի 707, Սըր-
գաթ օլունմուշ սուլար թաթլը տէյիլ տիր
278, Սըրպ գրալընըն պէյաննամէսի 677,
Սիյասի միւֆլիսլէր 128, Սիսաէն 284,
Սիւրիա մէսէլէսի 295, Սիւրիանըն միւսթագ-
պէլի 390, Սիւրիատա Ֆրանսա վէ Ինկիլթէր-
րա 1150, Սիւրիատա իսլահաթըն իլք խաթ-
վէսի 833, Սիւրիա վէ Փալէսթինտէ Ինճիլի
իշ 735, 757, 782, 1115, 1138, 1161, 1187,
Սիւրիա իսլահաթճըլարընըն րիւճաթը 630,
Սուլհ գօնֆէրանսընըն թագվիմի 53, Սուլհ
մէսէլէսի 508, Սուլհ մէսէլէսինտէ միւշքիլաթ
78, Սուլհ ը միւսէլլահըն սօն սաֆհէսի 418,
445, Սուլհտան սօնրաքի վազիյէթ 580, Սու-
տան 102, Ս. Մեսրոպտան էվվէլ էրմ. էտէ-
պիյաթը 1016, Սօն գարազօլ 651, Սօն մու-
հարէպէտէ թէլէֆաթ 774:

Վազիյէթ ի հազըրէ վէ էվրօփա տիփու-
մաթլարը 724, Վազըն խըտմէթի 152, Վազը-
լարըն սիկուրթա մէսէլէսի 529, Վալիտէ տաթի-
մա վալիտէ տիր 897, Վարդաւառ հախօտ
թէպէտտիւլ ի սուրէթ 733, 756, Վէլի ի ահտ
Եունուֆ Իգէտտին էֆ.Նին Մ.Լէօն Օսթրօրօ-
կա պէյանաթը 556, Վէնէցէլօս 199, Վէնէ-
ցէլօսըն նութգու 318, Վէնէտիք 990, Վէնէ-
տիքտէ Սք. Ղազար վանքը 978, Վիլայաթ ը
Շարգիյէտէ 653, Վիլայաթտա իսլահաթ մէ-
սէլէսի 994, Վիքթօր Պէրրարըն էֆքեա-
րը 269:

Տաիմա նամէրօ պիր հազգընտա տիւչին
320, Տաիմի օլան սալթանաթ 1064, 1105,
1131, Տար աղաճլարը նէ սէյլէյօրլար 627,
Տէլգասէ 907, Տէմիր Եօլ սաաթը 1227,
Տէյվիտ Լիվինկսթըն 297, Տէպրէ մէ-
պուսունուն նութգու 65, Տէվա ի գաթիլ
610, Տէվլէթլէր վէ Շարգի Անատօլու 1173,
4444 տէֆա օգունաճազ պիր տուա 247,
Տէօնմէլէր 438, Տէօրթ կափրագլը Եօնճա 326,
351, 377, 401, 423, 449, 471, 496, 518,

546, 568, 591, 616, 642, 664, 687, 711, 736, 759, 786, Տիգրաթ էտէլիմ 27, Տիյա-րըմըզ Փրօ. քիլիսէլէրի իշիւն հայաթի պիր մէսէլէ 807, Տինիւն վէրէմի վէ տէվասը 682, Տին թապիի վէ մագուլ մը տըր 88, Տին չօ ճուզլուգ իլմի մի տիր 708, Տինի Ային ի-շիւն գաթիլ 1152, Տինտէ մագուլ վէ թապիի 37, Տիւնեանըն 75ճի Կիր. մէքթէպի իճթիմաը 440, Տիւշէնի տօսթու օլմազ 851, Տիւշէն պէօյիւք պիր սէրտար 275, Տիւշմէնլէրիմիզ նէ՞ եա-փըյօր 126, Տիւվէլ ի մուազզամանըն նօթա-սը 77, Տիւվէլ ի մուազզամա վէ պալզան 796, Տուայա տաւէթ 1000, Տուա վէ հէվմի մէշ-ղուլիյէթլէրիմիզ 1230, Տուա րուհու 1159, 1181, Տրէտնօթ տէվրէսի 1105, Տուէյթ Լ. Մուաի 204, Տօզ, Լէփսիլա վէ էրմէնի մէսէ-լէսի 605, Տօզ. Վ. Փէնփէհանա 186, Տօզ. Տիլըն վէ էրմէնի մէսէլէսի 197, Տօզ. Րոսէլ Ուալէս 79, 1137, Տօղրու սաաթ 1130, 1153:

Րահնիւնըն միւսապագասը 1244, Րան-նիւնայը նի՞շիւն սէվէրիզ 1133, Րաննիւ-նայա աչրգ մէքթուպ 1200, Րաննիւնայը թագտիր 1216, Րապպըն եօլուհու հազըրլա-յընըզ 1209, Րըգգէթ տէյիլ թագտիր դազա-նայըմ 873, Րուհ վէ ամէլի հայաթ 902, Րու-հանի հայաթ 303, 1135, Րուհանի միւթա-լէաթ 38, Րուհանի միւթալէալար 1231, Րուհը ֆագիլէթէ 253, Րուհուն էն եիւք-սէք միւշարէքէթի 567, Րուհուն զըտասը 950, Րուհուն վասըթալարը 926, Րուհուն դա-զապը 975, Րուհուն վէրտիյի ճէսարէթ 999, Րուհուն միրապը 1023, Րումանիանըն քօլու 750, Րումանիա օրտու վէ տօնանմասը 701, Րումար էվրօփատան նէ՞ թալէպ էտիյօրլար 748, Րուսիա վէ Պսւլզարիա 969, Րուսիա վէ Րուսլար 466, Րուսիանըն հազըրլըզը 797, Րուսիատա զիւրրա սընըֆընըն ույանմասը 700, Րուսիա վէ ֆրանսա 847, Րուսիանըն Գաֆգասիա սիյասէթի 919, Րօպէրթ գօլէճ 1074, Րօտօսթօ Պուլզար միւթէսարընըֆընըն պէյանաթը 702:

Փաթրիզ Զաւէն Արքեպիսկոպոս 1145, Փաթրիզլանէնի թագրիւրի 1148, Փանամատա ֆիւթուհաթը սընհիյէ 761, Փանճէրմանիզմ վէ Պօրսա 797, Փափանըն սիյասի նուֆու-զու 415, Փէնճէրէ ճամընը քի՞մ զըրտը 121, Փիէն Լօթի վէ Թիւրք գատընլարը 920, Փրօ. գօլէճլէր վէ Ագասանիւրս 1101, Փրօֆ. Ա. Պէզ-ճեան 641, Փրօֆ. Արմէնիկըս Վամպէրի 953, Փրօֆ. Յ. Ալիքսան Պէզճեան 169, 289, Փրօֆ. ԹչԱ. Պէզճեան հազըրնտա Մ. Թ. գօլէճի գարաբ-

լարը 292, Փրօֆ. Յ. Ա. Պէզճեանըն թիզ-քեար խըզմէթի 353, Փրօֆ. Յ. Ա. Պէզճեա-նա վէտա 368, Փրօֆ. Պէզճեան պէպէք մէք-թէպիւնտէ 374, Փօմուզլար 511:

«Քասիմ» 553, Քեամիլ փաշա 1151, Քեա-միլ փաշա իլէ միւլազաթ 269, Քեամիլ փա-շանըն խտարէսի 130, Քեամիլ հայաթ 1046, Քեաշքի անլատապիլէմ 1218, Քէլամըն թէֆսիրի թէնվիր էտէր 1069, Քէնտի քէն-տիյէ եարտըմ 369, Քէօյ էհալիսի վէ մէշ-րութիյէթ 1045, 1068, Քիթապը Շէրփի հագ-զընտա պիր թագըմ գէվաթը մէհուրէնի էֆ-քեարը 784, Քիլիսա ազալարըմըզ 276, Քիլիսէ գօնկընսի 993, Քիլիսէ նէ՞ տիր 87, Քիլիսէլէրաթ պիւտճէ սըզլէթիւնի սէպէպլէրի 542, Քիլիսէնի տօսթ խասիմլէրի 949, Քի՞մ միւթէալլէմ տիր 176, Քիւրտիսթանտան 285, Քրիսթիանլըզ վէ Թարիխի Քրիստոս 1020, Քրիսթիան ալէմիւ-տէն 1210, Քրիստոս պիր մասա՞լ մը տըր 601, 913, 937, 961, 985, Քրիստոս թարիխի՞ մի տիր 183, 852, Քրիստոսըն ախազի էվ-սաֆը 1241, Քրիստոսըն գըյամը 386, Քը-րիստոսըն հայաթընըն սըրրը 207, Քրիստոսըն մէսլէյի 232, «Քրիստոս Յարեալ ի Մեռելոց» 398, Քրիստոստա պէօյիւք չէյլէր 253, 324, Քրիստոսըն գըյամը թարիխի՞ մի տիր 493, Քրիստոստա ուլուհիյէթ վէ ինսանիյէթ 1193:

Օլմազ 363, Օմանտա իսեան 797, Օսմա-նիյէտէ թիզքեար քիլիսէսի 67, Օսմանլըլար վէ սալը ճէտիտ 13, Օսմանլը տարիւլ ֆի-նունու 1197, Օր. եսթէր իարմանտեան 428, Օրմանեան վէ Մէնէվիլեան 992:

Փագիր պիր միւլիթէրի 1063, Փարզլը մա-նատա քէլիմէլէր 243, Փէննի մալիւմաթ 329, Փէտա ի ճան էտէն խըտմէթ 1110, Փիլատէլ-ֆիա 906, Փիլիփին ատալարընտա իսլամլար 750, Փուրսաթ վէ մուվաֆֆադիյէթ 323, Փը-րանսա վէ Րուսիա 5, 557, Փրանսա իարի-ճիյէ նազըրը Մ. Փիօն 725, Փրանսա ձիւմ-հիւրիյէթ ռէիսի 54, Փրանսա ռէիսի 101, Փը-րանսա վէ Պաղտատ խաթթը 894, Փրանսատա գապիւնէ պիւհրանը 1198:

Միւսիր ի մեհուլ վէ տահիպ ի ինթիյազ
Յ. Գ. ԳՐԻԳՈՐԵԱՆ

Կ. Վ. Կ. Մ. ԲԷՇԵՆԵԱՆ ՄԱԹՊԱՍՏԸ
Տէրխասեք, Մանուկ փաշա, Քիւրճի խան նօ. 32—34

